

TCBT003
藥師琉璃光如來本願功德經 ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยบูรวปณิธานสูตร
ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน
ต้นฉบับจีน : พระถังซำจั๋ง แปลไทย : เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง

มูลนิธิพุทธรังษี

藥師琉璃光如來本願功德經
ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยบูรวปณิธานสูตร

ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน

ต้นฉบับจีน : พระถังซำจั๋ง **แปลไทย :** เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยบูรวปณิธานสูตร

พระสูตรบทนี้แปลเป็นภาษาจีนครั้งแรกโดยพระศรีมิตระเมื่อราว ค.ศ. ๓๑๗ ถึง ๓๒๒ และมีการแปลเป็นภาษาจีนอีกหลายครั้ง รวมทั้งสิ้น ๕ ครั้ง ฉบับแปลที่แพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ฉบับที่แปลโดยพระติปิฎกาจารย์เสวียนจั้ง หรือพระถังซำจั๋งแห่งราชวงศ์ถัง และฉบับที่แปลโดยพระธรรมจารย์อี้จิ้ง โดยหนังสือเล่มนี้ได้นำฉบับที่แปลโดยพระถังซำจั๋งมาเป็นต้นฉบับ เนื้อหาของพระสูตรกล่าวถึงการที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงปูรวปณิธาน ๑๒ ประการของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตแก่พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเป็นประธานแห่งศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตร ณ เบื้องบูรพาทิศ เมื่อครั้งบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคพระองค์ทรงตั้งมหาปณิธาน ๑๒ ประการ เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจากโรคภัยไข้เจ็บและเหตุเภทภัยต่าง ๆ สร้างศรัทธาให้สรรพสัตว์ดำเนินไปบนเส้นทางแห่งความพ้นทุกข์ จนเป็นปัจจัยให้พระองค์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในที่สุด เป็นพระสูตรสำคัญหนึ่งตามคติความเชื่อสุขาวดีพุทธเกษตรของทางฝ่ายมหายานและฝ่ายวัชรยาน

มูลนิธิพุทธรังษี

藥師琉璃光如來本願功德經

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

（大唐）三藏法師玄奘　譯

ตีปิฎกาจารย์เสวียนจั้งแห่งราชวงศ์ถัง แปล (จีน)

李毓賢 吳瓊 泰譯

ผู้แปล เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง

泰華佛典翻譯中心

ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน

Thai-Chinese Buddhist Translation Centre (TCBT)

藥師琉璃光如來本願功德經
ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

ผู้แปล: เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร.-- กรุงเทพฯ :
ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน มูลนิธิพุทธรังษี, 2564
118 หน้า

1. พุทธศาสนา -- มหายาน -- พระสูตร. I. เกวลี เพชราทิพย์, ผู้แปล.
II. กนกพร นุ่มทอง, ผู้แปลร่วม. III. ชื่อเรื่อง.

294.3282
ISBN 978-616-93737-3-5

บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ์
พิมพ์ครั้งที่ ๑	พฤษภาคม ๒๕๖๔
จำนวน	๒,๐๐๐ เล่ม
จัดพิมพ์โดย:	ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน (泰華佛典翻譯中心) มูลนิธิพุทธรังษี เลขที่ ๘๑ ถนนคู้บอน แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๑๐
โทรศัพท์	๐๒-๙๔๙-๔๗๓๓
ออกแบบปกและพิมพ์ที่	บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสซิ่ง จำกัด ๕๙/๔ หมู่ ๑๐ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐ โทรศัพท์: +๖๖ (๐) ๒๙๐๓-๘๒๕๗-๙ โทรสาร: +๖๖ (๐) ๒๙๒๑-๔๕๘๗

大乘佛典叢書

ชุดวรรณกรรมคัมภีร์มหายาน

TCBT003



藥師琉璃光如來本願功德經

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

（大唐）三藏法師玄奘　譯

ตรีปิฎกาจารย์เสวียนจั้งแห่งราชวงศ์ถัง แปล (จีน)

李毓賢 吳瓊 泰譯

ผู้แปล เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง



創辦泰華佛典翻譯中心的緣起

佛教的教主釋迦摩尼佛，大約在西元前五百九十年證悟宇宙的真理以後，具有無上的智慧，無量的慈悲，孜孜不倦地宣揚佛法，經四十餘年，度化無數的佛教信徒，帶來世間的光明。

西元前五四四年，佛陀進入涅盤以後，苦行第一的大弟子摩訶迦葉，恐怕人去法滅，所以積極的召集五百位大阿羅漢，結集佛陀一生宣講的佛法，以及所制定的戒律，使得佛法真理流傳千古，真是人類的福報。

佛法從根本佛教，原始佛教，部派佛教到大乘佛教，佛教思想除了根本義理不變之外，為了教化眾生的方便，以及受到地理風俗民情的影響，逐漸形成了南傳上座部的佛教，以及北傳的大乘佛教。兩千多年來，各弘其道，各圓其說，幾乎沒有真正閱讀彼此所流傳的經、律、論，不只沒有相互吸取優點，甚至引起不少諍議，使全世界的佛教無法真正的團結，發揮更大的弘法功能，這是佛教的不幸。

近幾十年來，有不少具有大智慧大慈悲的大長老，大法師，召開不少次數的國際性的佛教會議，談到南傳與北傳的佛教問題的時候，都共同認可，我們都是同一位教主，釋迦摩尼佛，都是跟同一位老師釋迦摩尼佛學習。所以南傳北傳的佛教，就如同鳥的雙翼。

佛光山的開山—星雲大師，幾十年來的理念，就是尊重與包容，融合與歡喜，同體與共生，也經常組團訪問上座部佛教的教團。凡是有南傳上座部佛教團體訪問佛光山時，也都以高規格的接待熱烈歡迎。為了落實南北傳佛教的文化交流，於二零一二年十一月十六日指派追隨他出家四十五年的心定和尚，來泰國曼谷興建泰華寺，以教育為主，先成立“大乘佛教學院”，並且為表示尊重泰國，所以取名為泰華寺。

心定和尚受到星雲大師的器重與提拔，以七十歲的高齡飄洋過海，用心規劃設計，全心投入建寺的工作，終於在二零一九年年底，一座格局宏偉，壯觀莊嚴的“佛光山泰華寺”全部竣工，並於二零二零年二月二日禮請泰國僧王 H.H. Somdet Phra Ariyavongsagatanana IX（頌德帕阿利雅翁莎卡達彥），法駕蒞臨泰華寺，為大雄寶殿的三寶佛（釋迦摩尼佛，藥師佛，阿彌陀佛）主持開光儀式，功德殊勝圓滿。

佛殿的莊嚴固然可以使信徒或遊客生歡喜心，生恭敬心，但更重要的是興辦佛教的文化事業與教育事業。一年多前，承蒙佛陀的慈悲加被，泰華寺向泰國教育部提出申請興辦“大智語言學校”，早已獲得批準立案。為了興辦文化事業，特別委托執教於摩訶朱拉隆功大學的阿難比丘教授，幫忙申請“泰華佛典翻譯中心”，很順利地獲得泰

國宗教局批準，於二零二一年（泰國佛歷二五六四年）二月十日，取得立案證書。

成立泰華佛典翻譯中心的主要目的，是為了真正落實南傳佛教與北傳佛教的文化交流，聘請精通中文泰文的教授學者，進行翻譯佛教經典的工作，將北傳的佛經，佛書翻譯成泰文，將上座部佛教的佛經佛書，翻譯成中文，讓南北傳佛教的四眾弟子，都能閱讀到彼此的佛經，佛書，可以互相認識，互相理解，才能互相尊重與包容，才能達到融和與歡喜，這是我們的任務與使命，深具佛教歷史的意義，全體譯經師都會很用心，很細心的翻譯佛經、佛書，每本經書翻譯完成後，將稿子分送給幾位學者審核，並提出審核的意見，再次修正以後，才能排版。排版完成，先列印樣本再次審核，然後才印刷出版，以此報答佛陀的宏恩。

為了避免“一盲引眾盲，相牽入火坑”，雖然譯經師都以兢兢業業的精神來承擔這種責任重大的任務，但仍然擔心有所不逮之處，甚或不合經文本意，則難逃因果之報應，是故凡是本翻譯中心出版之經書，都盼望高明前輩，不吝指教，則無任企禱之至。謹此略述出版之緣起。

心定和尚



ความเป็นมาการก่อตั้งศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน

หลังองค์สมเด็จพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นบรมศาสดาของพระพุทธศาสนา ได้ตรัสรู้สัจธรรมแห่งจักรวาลเมื่อประมาณ ๕๔๐ ปีก่อนคริสตกาล พระองค์ผู้ทรงประกอบพร้อมด้วยพระปัญญาธิคุณอันประเสริฐ ทรงพระเมตตาและพระกรุณาอย่างมิอาจประมาณได้ ทรงพากเพียรอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยในการประกาศพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ใช้เวลา ๔๐ กว่าปีในการโปรดพุทธศาสนิกชนมากล้นเกินคณานับ ทรงนำมาซึ่งดวงประทีปต่อชาวโลก

๕๔๔ ปีก่อนคริสตกาล หลังการเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้า พระมหากัสสปเถระเอกอัครมหาสาวกผู้เลิศในธุดงควัตร เกรงว่าพระสัทธรรมจะเสื่อมสูญไปจึงได้รวบรวมพระอรหันต์จำนวน ๕๐๐ รูป ประชุมกันทำสังคายนาคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ตลอดพระชนม์ชีพ อีกทั้งพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ยังผลให้จักรแห่งสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้หมุนไปตราบนานเท่านานนับพันปี จึงถือได้ว่าเป็นบุญของมวลมนุษยชาติโดยแท้

คำสอนในพระพุทธศาสนาเริ่มต้นจากพระพุทธศาสนาดั้งเดิม พระพุทธศาสนายุคต้น พระพุทธศาสนายุคนิกายกระทั่งถึงพระพุทธศาสนายุคมหายาน สาระแก่นสารที่เป็นแนวคิดของพระพุทธศาสนานอกจากจะไม่เปลี่ยนแปลงแล้ว ด้วยอิทธิพลทางภูมิศาสตร์ ประเพณีตลอดถึงค่านิยมของประชาชน และเพื่อความสะดวกในการสั่งสอนแก่เวไนยสัตว์ จึงทำให้พระพุทธศาสนาได้ค่อยๆ พัฒนามาเป็นพระพุทธศาสนาเถรวาทฝ่ายใต้และพระพุทธศาสนามหายานฝ่ายเหนือ เป็นเวลากว่าสองพันปีมาแล้วที่แต่ละนิกายต่างฝ่ายต่างเผยแผ่คำสอนและหลักธรรมที่สมบูรณ์ฝ่ายตน โดยมิได้ศึกษาพระสูตร พระวินัยและพระอภิธรรมที่ถือสืบๆ กันมาของกันและกัน ไม่เพียงไม่ยอมรับจุดเด่นของกันและกันเท่านั้นทั้งยังก่อวิวาทะต่อกันขึ้นก็มีไม่น้อยทำให้โลกของพระพุทธศาสนาไม่สามารถที่จะสมานสามัคคีกันเพื่อเผยแผ่พระศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นได้อย่างแท้จริง จึงนับเป็นเรื่องเศร้าของชาวพุทธ

ในช่วงระยะเวลาหลายสิบปีมานี้ พระมหาเถรานุเถระทั้งหลายจำนวนไม่น้อยผู้ประกอบความเมตตา กรุณาและทรงภูมิปัญญา ได้จัดงานสัมมนานานาชาติหลายครั้ง เมื่อกล่าวถึงปัญหาของพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน ต่างยอมรับร่วมกันว่า

เราต่างก็มีศาสดาองค์เดียวกันคือพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า และได้ศึกษามาจากพระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน ดังนั้นพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานจึงเป็นประหนึ่งปีกทั้งสองข้างของนกตัวเดียวกัน

พระมหาเถราจารย์ซิงหวิน ผู้สถาปนาวัดฝอกวงซัน มีปณิธานตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมาโดยมุ่งเน้นความเคารพและความสมานฉันท์ ความสมัครสมานและความยินดี ความเป็นเอกภาพและการอยู่ร่วมกัน ท่านได้นำคณะมาเยี่ยมคารวะคณะสงฆ์ฝ่ายเถรวาทอยู่บ่อยครั้ง หรือหากแม้นมีคณะสงฆ์จากเถรวาทมาเยี่ยมคารวะวัดฝอกวงซัน ก็ได้จัดให้มีการต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่และสมเกียรติ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายานเกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) ท่านได้มอบให้พระธรรมาจารย์ซินติ้งพรรษา ๔๕ ผู้ได้ออกบวชกับท่านเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อสร้างวัดไท่ฮวาที่กรุงเทพมหานคร มุ่งหมายงานด้านการศึกษาเป็นสำคัญ โดยริเริ่ม "วิทยาลัยพระพุทธศาสนามหายาน" ขึ้นมาก่อน และได้ขนานนามว่าวัดไท่ฮวา (ไทย-จีน) เพื่อแสดงความเคารพต่อประเทศไทย

เมื่อพระธรรมาจารย์ซินติ้งได้รับเกียรติและการสนับสนุนจากพระมหาเถราจารย์ซิงหวิน ทั้งที่มีอายุวัยถึง ๗๐ ปี ได้อุตสาหะ

ข้ามน้ำข้ามทะเล มีใจมานะบากบั่นมุ่งมั่นวางแผนการก่อสร้าง จนในที่สุดเมื่อปลายปี ๒๐๑๙ (พ.ศ. ๒๕๖๒) วัดฝอกวงซันไท่ฮวา ที่สง่างามก็ได้ก่อสร้างสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ต่อมาเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๐๒๐ (พ.ศ. ๒๕๖๓) ได้กราบทูลนิมนต์สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช เสด็จมายังวัดไท่ฮวา เพื่อเป็นประธานในพิธีเบิกเนตรพระพุทธรูป ๓ องค์ในรัตนมหาวิหาร (ประกอบด้วยพระศรีศากยมุนีพุทธเจ้า พระไภษัชยคุรุพุทธเจ้า และพระอมิตาภพุทธเจ้า) พิธีได้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยบุญอันตระการ

ความสง่างามของพุทธวิหารถึงแม้จะทำให้ศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวเกิดความชื่นชมยินดี มีจิตเคารพนบนอบ แต่สิ่งสำคัญยิ่งกว่านั้นคือการริเริ่มงานด้านวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาและงานด้านการศึกษา หนึ่งปีก่อนด้วยความเมตตากรุณาของพระพุทธองค์ วัดไท่ฮวาได้ยื่นจดทะเบียนต่อกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเปิด “โรงเรียนภาษาต้าจื้อ” โดยได้รับใบอนุญาตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สำหรับงานด้านวัฒนธรรม ได้นิมนต์พระมหาอานนท์ อานนฺโท อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ช่วยยื่นหนังสือขอรับรองสถานะของ “ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน” ต่อกรมการศาสนา

โดยได้รับหนังสือรับรองอย่างราบรื่นเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๐๒๑ (พ.ศ. ๒๕๖๔)

จุดมุ่งหมายในการก่อตั้งศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน ก็เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาระหว่างเถรวาทและมหายานอย่างแท้จริง ได้นิมนต์/เชิญคณาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญทั้งภาษาจีนและภาษาไทยมาทำงานแปลเอกสารทางพระพุทธศาสนา ด้วยการแปลคัมภีร์และหนังสือทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเป็นภาษาไทย และแปลคัมภีร์ตลอดถึงหนังสือทางพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทเป็นภาษาจีน ยังพุทธบริษัท ๔ ทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายานสามารถศึกษาเรียนรู้คัมภีร์และหนังสือทางพระพุทธศาสนาของกันและกันได้ ทำให้ได้รู้จักและเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนี้จึงจะสามารถเคารพและให้อภัยกันได้ จึงจะสามารถสมานฉันท์และชื่นชมกันได้ นี่คือหน้าที่และภารกิจของพวกเรา เนื่องด้วยประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนามีสาระที่ลึกซึ้ง คณาจารย์ผู้แปลทั้งหมดล้วนตั้งอกตั้งใจและพิถีพิถันในการแปลคัมภีร์และหนังสือทางพระพุทธศาสนา เมื่อคัมภีร์ทุกเล่มแปลเสร็จแล้วต้นฉบับจะถูกส่งต่อไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินและเสนอแนะข้อคิดเห็นจากนั้นจึงทำการปรับแก้อีกครั้งแล้วนำไปจัดรูปเล่ม เมื่อจัดเล่ม

เสร็จแล้วจึงพิมพ์ออกมาเป็นตัวอย่างแล้วตรวจสอบอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงตีพิมพ์ออกมา นี่คือการตอบแทนพระมหากรุณาธิคุณขององ์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพื่อป้องกัน "หนึ่งคนตาบอดจูงหมู่คนตาบอดเข้ากองไฟ" แม้ว่าคณาจารย์นักแปลทุกท่านจะระมัดระวังอย่างที่สุดในการแบกรับภาระความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่นี้ ถึงกระนั้นก็เกรงว่าอาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง หรือไม่สอดคล้องกับความหมายดั้งเดิมของคัมภีร์ ซึ่งอาจหลีกเลี่ยงผลของวิบากกรรมได้ยาก ดังนั้น จึงหวังและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง หากผู้อาวุโสทรงภูมิความรู้จะกรุณาชี้แนะบรรดาหนังสือที่พิมพ์ออกมาจากงานแปลของศูนย์ฯ จึงขอกล่าวความเป็นมาของการพิมพ์ไว้โดยสังเขปมา ณ ที่นี้

พระธรรมาจารย์ซินติ้ง

คำนำผู้แปล

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับนี้เป็นหนึ่งในโครงการแปลชุดวรรณกรรมคัมภีร์มหายาน ของศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน ซึ่งก่อตั้งโดยพระธรรมาจารย์ซินติ้ง (心定和尚) มูลนิธิพุทธรังษีสถาบันพุทธศาสนาเถรวาท-มหายาน โดยโครงการแปลชุดวรรณกรรมคัมภีร์มหายานได้คัดเลือกคัมภีร์มหายานที่มีความสำคัญมาแปลเผยแผ่เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สาธุชนต่อไป

ในการแปลครั้งนี้ ผู้แปลใช้ต้นฉบับไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร (藥師琉璃光如來本願功德經) รหัสคัมภีร์ T0450 ในหมวดประชุมคัมภีร์ (經集部類) ของพระไตรปิฎกฉบับไทโชหรือต้าเจิ้งจั้ง (大正藏) จากฐาน CBETA ของ Chinese Buddhist Electronic Text Association (中華電子佛典協會) โดยพิมพ์ภาษาจีนคู่กับบทแปลภาษาไทย นอกจากนี้ ผู้แปลยังได้ทำเชิงอรรถอธิบายไว้ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านด้วย ในกรณีที่ต้องถอดเสียงชื่อเฉพาะเป็นภาษาไทย ผู้แปลใช้ยึดตามเกณฑ์การถ่ายถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักขรวิธีไทย ของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นหลัก แต่ปรับให้ง่ายลงตามข้อ ๓.๒ ในเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งอนุโลมให้ถอดเสียง zh ch sh เป็น จ; ช/ฉ; ส/ซ

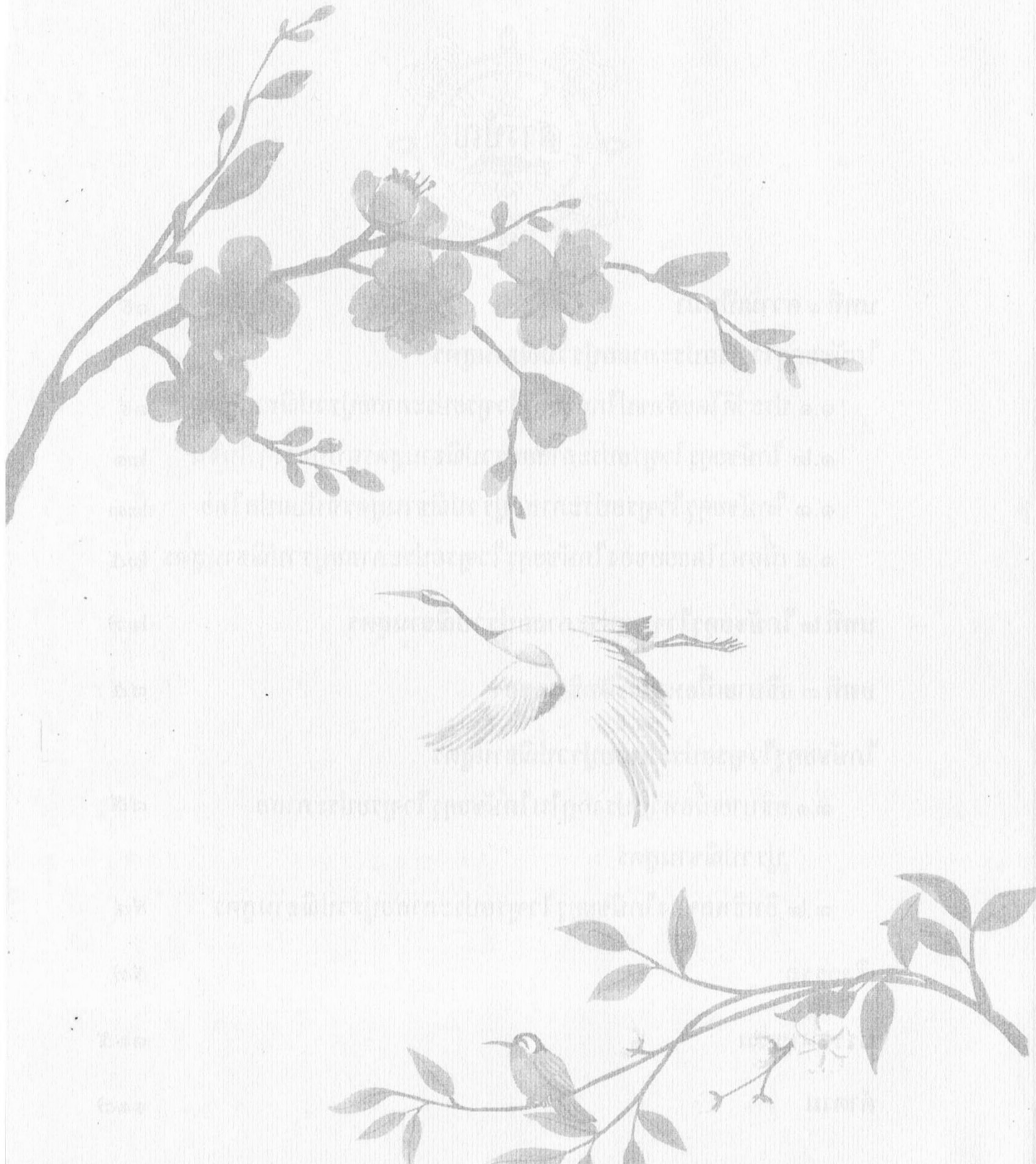
โดยไม่ขีดเส้นใต้ก็ได้ ส่วนคำที่ใช้แพร่หลายแล้วในภาษาไทย ใช้ตามความนิยมเดิม

ขอขอบพระคุณญาติธรรมทุกท่านในศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีนที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยตรวจแก้ไข ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถาวร สิกขโกศล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาอานนท์ อานนฺโท และรองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาอานนท์ อานนฺโทอีกครั้งที่ได้ช่วยเป็นธุระจัดหาคำอธิบายไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรเพิ่มเติมขอขอบคุณคุณศุภโชค ตีรณะ ที่ได้ช่วยเป็นธุระจัดหาไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับแปลต่างๆ เพิ่มเติมให้ ขอขอบคุณอาจารย์จุฑาลักษณ์ ธนานิมิตร ที่ได้ช่วยตรวจทานแก้ไขต้นฉบับให้อย่างละเอียด และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ์ ที่รับเป็นบรรณาธิการเล่มให้

หากการแปลไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรในครั้งนี้มีที่ใดผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ ผู้แปลขอน้อมรับคำชี้แนะจากญาติธรรมทั้งหลาย เพื่อนำมาปรับปรุงในโอกาสต่อไป ตลอดเวลาที่ได้แปลพระสูตรนี้ ผู้แปลทั้งสองมีความปีติสุขอย่างยิ่ง ขอกุศลผลบุญอันเกิดจากการแปลนี้จงแผ่ไปถึงญาติธรรมทั้งหลายด้วยเทอญ

เกวลี เพชราทิพย์
กนกพร นุ่มทอง

สารบัญ



บทที่ ๑
ความเป็นมา
ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรมีชื่อภาษาจีนว่า "เย่าซือหลิวหลีกวงหรูไหลเปิ่นย่วนกงเต๋อจิง" (藥師琉璃光如來本願功德經) หรือเรียกโดยย่อว่า "เย่าซือจิง" (藥師經) นอกจากนี้ยังมีชื่ออื่นๆ อีก ท้ายพระสูตรมีข้อความว่าพระศากยมุนีพุทธเจ้าได้ตรัสว่า พระสูตรนี้มีชื่อเรียกทั้งหมด ๓ ชื่อ ได้แก่ "ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร" (藥師琉璃光如來本願功德經) "ทวาทศเสนาสัตตวารถะกริยาปณิธานธารณี" (十二將饒益有情結願神呪) และ "ถอนรากวิบากกรรมทั้งปวง" (拔除一切業障)

๑.๑ ประวัติโดยสังเขปไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับภาษาจีนทุกฉบับแปลมาจากฉบับภาษาสันสกฤต แต่ในปัจจุบันไม่พบฉบับภาษาสันสกฤตที่เก่าแก่กว่าฉบับภาษาจีน จึงมีผู้กังขาไม่น้อยว่าพระสูตรนี้

แปลมาจากภาษาสันสกฤตจริงหรือไม่ แต่จากการที่มีการแปลพระสูตรนี้ในประเทศจีนหลายครั้ง มีบันทึกเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และผู้แปลอย่างละเอียด จึงไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นการแต่งขึ้นใหม่ในประเทศจีน นอกจากนั้นในต้นศตวรรษที่ ๒๐ มีการค้นพบพุทธคัมภีร์ภาษาสันสกฤตที่เมืองกิลกิต แคว้นกัศมีร์ (แคชเมียร์) จำนวนหนึ่ง ในจำนวนนั้นมีคัมภีร์ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร ฉบับภาษาสันสกฤตอยู่ เป็นฉบับไม่สมบูรณ์ เขียนด้วยลายมือ น่าจะคัดลอกราวศตวรรษที่ ๕ ถึงศตวรรษที่ ๖ เนื้อหาใกล้เคียงกับฉบับแปลของพระเสวียนจั้งและฉบับแปลของพระอี้จิ้ง ในพระสูตรหลายพระสูตรที่แปลจากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน อาทิ สัทธรรมปุณฑรีกสูตร (妙法蓮華經) มีการกล่าวถึงพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า คติในการนับถือพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า จึงน่าจะมาจากอินเดีย นอกจากนี้ใน “ธารณีสังคหะสูตร” (陀羅尼集經) ซึ่งพระอติกูฏะ (阿地瞿多) สมัยราชวงศ์ถังแปล มีการหยิบยกข้อความจากไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรมา เช่นเดียวกับ “มหายานสังคหโพธิสัตวศาสตร์” (大乘集菩薩學論) ที่พระฝ่าฮู่ (法護) และคณะแปลในสมัยราชวงศ์ซ่ง ก็มีการคัดข้อความจากไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรมาสามตอนในบรรพที่ ๒ บรรพที่ ๑๑ และบรรพที่ ๑๒ ซึ่งสำนวนแปลต่างกับไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับแปลจีน จึงน่าจะแปลจากฉบับภาษาสันสกฤตโดยตรง (王飛朋, 2017: pp.20-30)

๑.๒ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับต่างๆ ในจีน

หลังจากที่พระสูตรนี้ได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีน ได้มีการแปลเป็นภาษาจีนทั้งหมด ๕ ฉบับ ดังนี้

๑) ฉบับพระศรีมิตระ พระศรีมิตระ (尸梨蜜多羅) ภิกษุชาวแคว้นกุจะ (龜茲) ซึ่งมาเผยแผ่พระธรรมในยุคราชวงศ์จิ้นตะวันออกของจีน เป็นพระติปิฎกาจารย์รูปแรกที่ได้แปลคัมภีร์พุทธศาสนาฝ่ายวัชรยานเป็นภาษาจีน พระศรีมิตระได้แปลพระสูตรนี้เป็นภาษาจีนครั้งแรกในช่วงต้นหกราชวงศ์ (ค.ศ. ๓๑๗ - ๓๒๒) ใช้ชื่อว่า "ฝอซัวก้วนติ่งป๋าฉูกั้วจุ้ยเซิงสื่อเต๋อตู้จิง" (佛說灌頂拔除過罪生死得度經) โดยถูกรวมอยู่ในคัมภีร์ "ฝอซัวก้วนติ่งต้าเสินโจ้วจิง" (佛說灌頂大神咒經) ซึ่งถือเป็นคัมภีร์ฝ่ายวัชรยานอีกทีหนึ่ง

๒) ฉบับพระฮุ่ยเจี่ยน พระธรรมาจารย์ฮุ่ยเจี่ยน (慧簡法師) ภิกษุยุคราชวงศ์หลิวซ่ง (ค.ศ. ๔๒๐ - ๔๗๙) ในยุคราชวงศ์ใต้แปลพระสูตรนี้เป็นภาษาจีนในปี ค.ศ. ๔๕๗ แต่ปัจจุบันฉบับแปลนี้ได้สูญหายไปแล้ว ทั้งนี้ในพระไตรปิฎก และฉบับพระธรรมคุปตะซึ่งเป็นฉบับแปลลำดับที่สามต่อจากฉบับนี้ได้มีการกล่าวถึงไว้ จึงเชื่อว่ามีฉบับแปลนี้

๓) ฉบับพระธรรมคุปตะและคณะ พระธรรมคุปตะ(达摩笈多) สมณะชาวอินเดียที่มาเผยแผ่พระธรรมในจีนยุคราชวงศ์สุย ในรัชสมัยของพระเจ้าสุยหยังตี้ (ค.ศ. ๖๑๕) ได้ร่วมกับคณะแปลพระสูตรนี้

ออกเป็นภาษาจีน โดยใช้ชื่อว่า “ฝอซัวเย่าซือหรูไหลเปิ่นย่วนจิง” (佛說藥師如來本願經)

๔) ฉบับพระเสวียนจั้งหรือฉบับพระถังซำจั๋ง ติปิฎกาจารย์เสวียนจั้ง (三藏法師玄奘) แห่งราชวงศ์ถัง ได้แปลพระสูตรนี้ในปี ค.ศ. ๖๕๐ โดยใช้ชื่อว่า “เย่าซือหลิวหลีกวงหรูไหลเปิ่นย่วนกงเต๋อจิง” (藥師琉璃光如來本願功德經) หรือ “ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร” ซึ่งเป็นฉบับที่แพร่หลายที่สุดในปัจจุบัน

๕) ฉบับพระอี้จิ้ง พระธรรมาจารย์อี้จิ้ง (義淨) ภิกษุชาวจีนได้แปลพระสูตรนี้เป็นภาษาจีนในรัชสมัยของจักรพรรดินีอู่เจ๋อเทียนหรือบูเช็คเทียน (ค.ศ. ๖๙๐ - ๗๐๕) แห่งราชวงศ์ถัง พระธรรมาจารย์อี้จิ้งแปลพระสูตรนี้หลังจากพระติปิฎกาจารย์เสวียนจั้งประมาณ ๓๐ ปี ใช้ชื่อว่า “ฝอซัวเย่าซือหลิวหลีกวงชีฝอหรูไหลเปิ่นย่วนกงเต๋อจิง” (佛說藥師琉璃光七佛如來本願功德經) มีความยาว ๒ บรรพ และมีเนื้อหามากกว่า ๔ ฉบับก่อนหน้า

ฉบับแปล ๔ ฉบับแรกนั้นมีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน มีเพียงฉบับพระอี้จิ้งเท่านั้นที่แตกต่างไปเล็กน้อย โดย ๔ ฉบับแรกกล่าวถึงพระไภษัชยคุรุตถาคตพระองค์เดียวและพุทธเกษตรของพระองค์ แต่ฉบับพระอี้จิ้งมีการกล่าวถึงพระไภษัชยคุรุตถาคต ๗ พระองค์ และพุทธเกษตรของแต่ละพระองค์ ด้วยเหตุนี้จึงมีการถกเถียงกันในวงวิชาการมาแต่อดีตว่าพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าทั้ง ๗ พระองค์นั้นอาจจะเป็นพระพุทธเจ้าคนละองค์กัน หรืออาจเป็นเพียงพระนามที่ผิดแผกออกไป หรือเป็นพระสถานะที่แตกต่างไปของพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้า นอกจากนี้

ฉบับพระอี้จิ้งยังมีสีสันของพุทธศาสนาฝ่ายวัชรยานที่ค่อนข้างเข้มข้น โดยมีธารณีมนต์ปรากฏอยู่หลายแห่ง แต่ฉบับพระเสวียนจั้งที่แพร่หลายในปัจจุบันมีการสวดสาธยายธารณีของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าเพียงแห่งเดียวเท่านั้น อีกทั้งเป็นส่วนที่คัดลอกมาจากฉบับพระอี้จิ้งและเสริมเข้าไปในภายหลัง ส่วนฉบับพระศรีมิตระมีการสาธยายธารณีอยู่แล้ว แต่ไม่ได้รวมอยู่ในเนื้อหานำมาใส่ไว้ในตอนท้ายของพระสูตร สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพระศรีมิตระผู้แปลฉบับแรกนั้นเป็นชาวแคว้นกุจะ ซึ่งมีการนับถือพระพุทธศาสนาแบบวัชรยานกันอย่างแพร่หลายมาช้านาน ส่วนพระอี้จิ้งเคยเดินทางไปอินเดียในช่วงที่พุทธศาสนาแบบวัชรยานกำลังเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นฉบับแปลของพระอี้จิ้งจึงมีสีสันของพุทธศาสนาแบบวัชรยานที่ค่อนข้างเข้มข้น ต่างจากฉบับพระเสวียนจั้งและฉบับพระธรรมคุปตะ

นอกจากฉบับแปลภาษาจีนทั้ง ๕ ฉบับแล้ว ยังมีฉบับแปลเป็นภาษาทิเบตอีก ๒ ฉบับ โดยเนื้อหาฉบับหนึ่งสามารถเทียบได้กับฉบับพระเสวียนจั้ง อีกฉบับหนึ่งเทียบได้กับฉบับพระอี้จิ้ง

๑.๓ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับแปลไทย

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับแปลภาษาไทยมีอย่างน้อย ๕ สำนวน โดยใช้ชื่อต่างๆ กัน

๑. ฉบับฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ใช้ชื่อว่า "ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตสูตร" เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อมาจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ส่องศยามในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้มีการพิมพ์แจกเป็นธรรมทานในพิธีเททองพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตเจ้า วัดป่าทุ่งกุลาเฉลิมราช จ.ร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ใช้ชื่อว่า "มหาบารมีของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตสูตร" ซึ่งต่อมาได้เผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเว็บไซต์ https://www.ebooks.in.th/ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ฉบับฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์แปลจากภาคภาษาอังกฤษของ ดร.เจา สู-เจีย ซึ่งแปลมาจากภาษาจีนฉบับพระเสวียนจั้งอีกทีหนึ่ง

๒. ฉบับวิศวภัทร มณีปัทมเกตุ-เสวียนจั้ง ใช้ชื่อว่า "ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตปูรวปณิธานสูตร" แปลจากฉบับภาษาจีนของพระเสวียนจ้างมหาเถระ (หมายเหตุ-เขียนตามคำนำผู้แปล) ปัจจุบันมีเผยแพร่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทางเว็บไซต์ของมูลนิธิพุทธจักษุวิชชาลัย หรือ www.mahayanathai.org/ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑ โดยระบุว่าหนังสือดังกล่าวมาจาก www.mahaparamita.com (ปัจจุบันเว็บไซต์ปิดตัวแล้ว) ผู้แปลระบุในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าแปลพระสูตรนี้เมื่อ "พระพุทธายุกาลล่วงแล้ว ๒๕๔๑ ปี"

๓. ฉบับวิศวภัทร มณีปัทมเกตุ-อี้จิ้ง ใช้ชื่อว่า "พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสัปตพุทธปูรวปณิธานวิเศษสูตร" เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยสำนักพิมพ์ส่องศยาม มีฉบับพิมพ์โดยคณะศึกษาปฏิบัติ เผยแผ่ธรรม หมื่นคุณธรรมสถานและสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาในปี พ.ศ.๒๕๔๔ เช่นเดียวกัน ฉบับวิศวภัทรนี้แปลจากพระสูตรภาษาจีน

ฉบับพระอี้จิ้ง ซึ่งกล่าวถึงไภษัชยคุรุตถาคต ๗ พระองค์ และพุทธเกษตรของแต่ละพระองค์ จึงมีคำว่า "สัปตพุทธ" ในชื่อคัมภีร์ด้วย

๔. ฉบับโสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ ใช้ชื่อว่า "พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสูตร" เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมูลนิธิพันดารา ฉบับนี้ระบุว่าแปลจากฉบับภาษาจีนของพระเสวียนจั้งและให้คำบรรยายภายใต้การกำกับดูแลของพระอาจารย์ซวน จุง โดยมินห์ ทันห์ และพี ดี เลห์

๕. ฉบับสถิตย์ ไชยปัญญา ใช้ชื่อว่า "ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภะราชะสูตร" เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยโครงการตำราและวิชาการมหายาน คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย ชมรมมหายานและคณะศิษยานุศิษย์ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ต้นน้ำ ฉบับนี้ระบุว่าแปลจากฉบับภาษาสันสกฤต

๑.๔ เนื้อหาโดยย่อของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรเริ่มต้นขึ้นด้วยการที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงปูรวปณิธาน ๑๒ ประการของพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตแก่พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ รวมทั้งศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตรของพระองค์ ซึ่งอยู่ห่างจากโลกธาตุแห่งนี้ไปทางบูรพาทิศผ่านพุทธเกษตรนับจำนวนได้เท่ากับเม็ดทรายในคงคานที ๑๐ สายรวมกันว่าเปี่ยมล้นด้วยกุศลอันยิ่งใหญ่ไม่ผิดแผกไปจากสุขาวดีพุทธเกษตรในทิศประจิม ผู้ที่ตกสู่ทุคติ หากได้สดับนาม

แห่งพระองค์จักได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ส่วนผู้ที่ปรารถนาจะไปเกิดยังแดนสุขาวดีพุทธเกษตร แต่ยังมีความลังเลสงสัย เมื่อถึงกาลมรณะจะมีพระโพธิสัตว์ ๘ พระองค์มารับเขาไปจุติยังแดนพุทธเกษตรแห่งนั้น

ต่อมาได้กล่าวถึงพระปริตราณะโพธิสัตว์อธิบายวิธีการบูชาพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตด้วยประทีปเจ็ดชั้นและธงศักดิ์สิทธิ์ต่อชะตาห้าสีแก่พระอานนท์ กล่าวว่าวิธีการนี้จะสามารถช่วยยืดอายุขัย ช่วยคนตายให้ฟื้นคืนชีพได้ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้พ้นจากเหตุเภทภัยต่างๆ เช่น โรคระบาด ประเทศชาติถูกรุกราน โจรผู้ร้ายก่อกบฏ ดวงดาวโคจรวิปริต เกิดสุริยุปราคา จันทรุปราคา เกิดลมพายุ หรือฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล และจักไม่ต้องตายด้วยอุปัจเฉทกมรณะ ๙ ประเภท (ตายด้วยอุบัติเหตุ) เป็นต้น

ในตอนท้ายของพระสูตรได้กล่าวถึงมหาเสนายักษ์ ๑๒ ตน กระทำสัจกิริยา ตั้งปณิธานจะปกปักรักษาพระสูตรนี้ รวมทั้งสรรพสัตว์ผู้มีศรัทธาตั้งมั่นท่องบ่นพระนามของพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตและสักการะบูชาพระองค์ โดยจะช่วยให้พวกเขาพ้นจากเคราะห์ภัยทั้งปวง ปรารถนาสิ่งใดจักได้สมดั่งใจปรารถนา อีกทั้งยังมีการอธิบายวิธีขอพรจากมหาเสนายักษ์ ๑๒ ตน ด้วยการผูกปมเชือกเป็นชื่อของมหาเสนายักษ์ แล้วแก้ออกเมื่อได้สมความปรารถนา

บทที่ ๒

藥師琉璃光如來本願功德經

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

如是我聞：

一時，薄伽梵遊化諸國，至廣嚴城，住樂音樹下。與大苾芻眾八千人俱，菩薩摩訶薩三萬六千，及國王、大臣、婆羅門、居士、天、龍、藥叉人非人等，無量大眾，恭敬圍繞，而為說法。

ข้าพเจ้าได้สดับมาดังนี้

สมัยหนึ่ง องค์สมเด็จพระภควันต์[๑] เสด็จจาริกไปสั่งสอนเวไนยสัตว์ตามแว่นแคว้นต่างๆ จนมาถึงนครเวสาลี ทรงประทับลง ณ ใต้ร่มสังคีตพฤกษ์[๒] พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่จำนวน ๘,๐๐๐ รูป พระโพธิสัตว์มหาสัตว์[๓] อีก ๓๖,๐๐๐ พระองค์ พระราชา มหามนตรี พราหมณ์ คหบดี อมนุษย์แปดเหล่า[๔] เช่น เทพ นาค ยักษ์เป็นอาทิ พร้อมด้วยมหาชนจำนวนมากมายมิอาจประมาณได้ต่างพากันน้อมเข้ามาเฝ้าพระบรมศาสดาเพื่อสดับฟังพระสัทธรรม

爾時，曼殊室利法王子，承佛威神，從座而起，偏袒一肩，右膝著地，向薄伽梵，曲躬合掌，白言：「世尊！惟願演說如是相類諸佛名號，及本大願殊勝功德，令諸聞者業障銷除，為欲利樂像法轉時諸有情故。」

ในกาลนั้น พระมัญชุศรีโพธิสัตว์บุตรแห่งธรรมราชา[๕] ได้แสดงความเคารพศรัทธาในพุทธานุภาพ โดยลุกขึ้นจากอาสนะ ห่มจีวรคลุมเฉวียงเปิดไหล่ขวา[๖] คุกเข่าขวาลงบนพื้น ประนมมือถวายอัญชลีแด่องค์ภควันต์ แล้วกราบทูลว่า "ข้าแต่องค์ภควันต์! ขอพระองค์โปรดตรัสแสดงพระนามแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย รวมทั้งปูรวมหาปณิธาน[๗] อันเป็นกุศลยิ่ง เพื่อขจัดวิบากกรรมของผู้ที่ได้สดับฟัง ยังประโยชน์แลความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เมื่อถึงกาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป[๘] ด้วยเถิด"

爾時，世尊讚曼殊室利童子言：「善哉！善哉！曼殊室利！汝以大悲，勸請我說諸

ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสรรเสริญพระมัญชุศรีโพธิสัตว์กุมาร[๙] ด้วยวาจาว่า "สาธุ! สาธุ! มัญชุศรี! เธอได้ขอให้เรากล่าว

佛名號、本願功德，為拔業障所纏有情，利益安樂像法轉時諸有情故。汝今諦聽，極善思惟，當為汝說。」曼殊室利言：「唯然！願說，我等樂聞。」

พระนามแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายรวมทั้งปูรวปณิธานอันเป็นกุศลด้วยมหากรุณาของเธอ เพื่อถอนรากแห่งวิบากกรรมที่รัดรึงหมู่สัตว์ และยังประโยชน์และความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายในกาลเมื่อสัทธรรมเลือนหาย เธอจงตั้งใจสดับและมนสิการโดยแยบคายเถิด เราจักกล่าวแก่เธอ ณ บัดนี้” พระมัญชุศรีโพธิสัตว์กล่าวว่า “พระพุทธเจ้าข้า! ขอพระองค์โปรดแสดงธรรม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายล้วนยินดีปรีดาสดับฟัง”

佛告曼殊室利：「東方去此過十殑伽沙等佛土，有世界名淨琉璃，佛號藥師琉璃光如來、應、正等覺、明行圓滿、善逝、世

พระพุทธองค์ตรัสต่อพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ว่า “จากโลกธาตุแห่งนี้ไปทางบูรพาทิศ ผ่านพุทธเกษตรนับจำนวนได้เท่ากับเม็ดทรายในคงคานที ๑๐ สายรวมกัน มีโลกธาตุแห่งหนึ่งนามว่าศุทธิไวฑูรย์

間解、無上丈夫、調御士、天人師、佛、薄伽梵。曼殊室利！彼佛世尊藥師琉璃光如來，本行菩薩道時，發十二大願，令諸有情，所求皆得。

มีพระพุทธเจ้านามว่าไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคต พระองค์ทรงเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ทรงถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ทรงเสด็จไปแล้วด้วยดี ทรงรู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ทรงสามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ทรงเป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทรงเป็นผู้รู้ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน และทรงเป็นผู้มีความจำเริญจำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ มัญชุศรี! ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้นเมื่อครั้งยังทรงบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคอยู่ ทรงกระทำสัจกิริยาประกาศมหาปณิธาน ๑๒ ประการเพื่อให้สรรพสัตว์ทั้งหลายได้สมปรารถนาในสิ่งที่ตนอธิษฐาน

「第一大願：願我來世得阿耨多羅三藐三菩提時，自身光明，熾然照曜無量無數無邊世界，以三十二大丈夫相、八十隨形，莊嚴其身；令一切有情，如我無異。

มหาปณิธานประการที่หนึ่ง เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว ขอให้กายของเราปรากฏรัศมีโชติช่วงสว่างไสวสาดส่องไปทั่วทุกโลกธาตุอันไม่มีสิ้นสุด ไม่มีประมาณ มีกายแลดูสง่างามน่าเลื่อมใส ด้วยถึงพร้อมในมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ[๑๐] และอสีตยานุพยัญชนะ ๘๐ ประการ[๑๑] แลให้สรรพสัตว์ทั้งหลายมีความเสมอภาคไม่แตกต่างจากเรา

「第二大願：願我來世得菩提時，身如琉璃，內外明徹，淨無瑕穢，光明廣大，功德巍巍，身善安住，焰網莊嚴，過於日

มหาปณิธานประการที่สอง เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว ขอให้กายของเราเหมือนดั่งไวฑูรยรัตนะ[๑๒] อันสว่างสุกใสทั้งภายในและภายนอก สะอาดบริสุทธิ์ไร้ซึ่งตำหนิใด

月；幽冥眾生，悉蒙開曉，隨意所趣，作諸事業。	สาดแสงส่องสว่างไปทั่วหล้า ทรงไว้ซึ่งกุศลอันยิ่งใหญ่ สถิตอยู่ในความสงบระงับ ทรงรัศมีสว่างโชติช่วงเฉกอินทรชาละ๑๓ รุ่งโรจน์เหนือสุริยันแลจันทรา แลแสงนั้นจักส่องนำทางให้สรรพสัตว์ผู้มีดวงตามืดบอดเกิดปัญญา สามารถกระทำการใดๆ ได้สำเร็จตามที่ใจตนปรารถนา
「第三大願：願我來世得菩提時，以無量無邊智慧方便，令諸有情，皆得無盡所受用物，莫令眾生有所乏少。	มหาปณิธานประการที่สาม เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว ด้วยปัญญาอันไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณ เราจักใช้กุศโลบายอันไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณ ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้มีปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างไม่หมดสิ้น ไม่ให้สรรพสัตว์ต้องทุกข์ยากขาดแคลน

「第四大願：願我來世得菩提時，若諸有情行邪道者，悉令安住菩提道中；若行聲聞獨覺乘者，皆以大乘而安立之。

มหาปณิธานประการที่สี่ เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากมีสรรพสัตว์หลงเดินทางผิด ประพฤติธรรมอันเป็นอกุศล เราจักนำพาพวกเขากลับสู่หนทางแห่งปัญญา หากมีผู้ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางแห่งสาวกยาน และปัจเจกพุทธยาน เราจักชี้นำพวกเขาให้หันมายึดถือวิถีปฏิบัติแห่งมหายานโดยไม่มีการหวนกลับ

「第五大願：願我來世得菩提時，若有無量無邊有情，於我法中修行梵行，一切皆令得不缺戒，具三聚戒。設有毀犯，聞我

มหาปณิธานประการที่ห้า เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว ขอให้สรรพสัตว์อันไม่มีประมาณผู้ที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของเรา มีศีลอันบริสุทธิ์ไม่ด่างพร้อย สมบูรณ์พร้อมด้วยตรีวิธานิศีล[๑๔] หาก

名已，還得清淨，不墮惡趣。

แม้นย่อหย่อน พลาดพลั้ง เมื่อได้สดับนามของเรา ขอให้เขาเหล่านั้นได้หวนคืนสู่ความบริสุทธิ์ ไม่ต้องตกไปสู่อบายภูมิ

「第六大願：願我來世得菩提時，若諸有情，其身下劣，諸根不具，醜陋、頑愚、盲、聾、瘖、瘂、攣、躄、背僂、白癩、癲狂、種種病苦；聞我名已，一切皆得端正黠慧。諸根完具，無諸疾苦。

มหาปณิธานประการที่หก เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากสรรพสัตว์ทั้งหลายได้รับทุกขเวทนาจากความไม่สมประกอบต่างๆ ของร่างกาย เช่น พิการทุพพลภาพ องคาพยพทั้งหลายไม่สมบูรณ์ รูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ โง่เขลาเบาปัญญา ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ ง่อยเปลี้ย หลังค่อม เป็นโรคเรื้อนเสียสติ ฯลฯ เมื่อได้สดับนามแห่งเรา ขอให้สรรพสัตว์เหล่านั้นจงกลับมามีร่างกายที่สง่างามถึงพร้อมด้วยสติปัญญา มีองคาพยพครบถ้วนสมบูรณ์

ไร้ซึ่งความทุกข์จากภาวะไม่สมประกอบทั้งหลาย

「第七大願：願我來世得菩提時，若諸有情，眾病逼切，無救無歸，無醫無藥，無親無家，貧窮多苦，我之名號，一經其耳，病悉得除，身心安樂，家屬資具，悉皆豐足，乃至證得無上菩提。

มหาปณิธานประการที่เจ็ด เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากสรรพสัตว์ทั้งหลายประสบกับโรคภัยรุมเร้า ปราศจากคนช่วยเหลือ ขาดแพทย์ผู้รักษา ไม่มียารักษาโรค ไร้ญาติขาดมิตร ยากจนเข็ญใจ เพียงแค่สรรพสัตว์เหล่านั้นได้สดับนามแห่งเราขอให้โรคทั้งปวงของเขาจงหาย จงมีความสุขทั้งกายและใจ ครอบครัวสมบูรณ์พร้อมด้วยโภคทรัพย์ ไปจนถึงสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในที่สุด

「第八大願：願我來世得菩提時，若有女人，為女百惡之所逼惱，極生厭離，願捨女身；聞我名已，一切皆得轉女成男，具丈夫相，乃至證得無上菩提。

มหาปณิธานประการที่แปด เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากมีสตรีใดได้รับความทุกข์ทรมานจากสภาพร่างกายที่เป็นหญิงของตน จนเกิดความเบื่อหน่าย ปรารถนาจะหลุดพ้นจากสภาพความเป็นหญิงนั้น เมื่อนางได้สดับนามแห่งเรา ขอให้นางสามารถเปลี่ยนร่างจากหญิงเป็นชาย สมบูรณ์พร้อมด้วยบุรุษลักษณะ อีกทั้งสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในที่สุด

「第九大願：願我來世得菩提時，令諸有情，出魔羂網，解脫一切外道纏縛；若墮種種惡見稠林，皆當引攝置於正見，漸令

มหาปณิธานประการที่เก้า เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว เราจักนำพาสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจากบ่วงแห่งพญามาร หลุดพ้นจากการครอบงำจากพวกเดียรถีย์ หากสรรพสัตว์

修習諸菩薩行，速證無上正等菩提。

เหล่าใดถลำลึกอยู่ในมิจฉาทิฐิทั้งหลายเราจักชี้ทางสว่างให้สรรพสัตว์เหล่านั้นบังเกิดสัมมาทิฐิขึ้น ช่วยให้พวกเขาประพฤติปฏิบัติตามมรรคาแห่งพระโพธิสัตว์ทั้งหลายอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้สามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในกาลอันใกล้

「第十大願：願我來世得菩提時，若諸有情，王法所錄，縲縛鞭撻，繫閉牢獄，或當刑戮，及餘無量災難凌辱，悲愁煎迫，身心受苦；若聞我名，以我福德威神力故，皆得解脫一切憂苦。

มหาปณิธานประการที่สิบ เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากมีสรรพสัตว์ถูกข่มเหงเหยียบย่ำศักดิ์ศรี ด้วยประสบเคราะห์ภัยจากการต้องราชทัณฑ์ ถูกตรวนไว้ด้วยโซ่และเฆี่ยนตี ถูกจองจำไว้ในคุก หรือต้องโทษประหาร ฯลฯ ถูกความทุกข์โทมนัสกลัดกลุ้มแผดเผา ได้รับทุกขเวทนาทั้งกายและใจ เมื่อได้สดับนามแห่งเรา ขอให้เขา

เหล่านั้นจงหลุดพ้นจากความทุกข์กลัดกลุ้มทั้งปวง ด้วยบุญญานุภาพแห่งเรา

「第十一大願：願我來世得菩提時，若諸有情，飢渴所惱，為求食故造諸惡業；得聞我名，專念受持，我當先以上妙飲食，飽足其身；後以法味，畢竟安樂而建立之。

มหาปณิธานประการที่สิบเอ็ด เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากสรรพสัตว์ได้รับทุกขเวทนาจากความอดอยากหิวโหยจนต้องทำกรรมชั่วต่างๆ เพื่อให้ตนอยู่รอด เมื่อสรรพสัตว์เหล่านั้นได้สดับนามแห่งเรา ทั้งตั้งจิตระลึกท่องบ่นนามนั้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธา เราจักทำให้เขาเหล่านั้นได้อิ่มท้องด้วยอาหารอันเลิศในเบื้องต้น จากนั้นเราจักใช้รสแห่งพระธรรม ประดิษฐานความสุขจากการหลุดพ้นอันเป็นบรมสุข ไว้ในใจของสรรพสัตว์เหล่านั้น

「第十二大願：願我來世得菩提時，若諸有情，貧無衣服，蚊虻寒熱，晝夜逼惱；若聞我名，專念受持，如其所好，即得種種上妙衣服，亦得一切寶莊嚴具，華鬘塗香，鼓樂眾伎，隨心所翫，皆令滿足。

มหาปณิธานประการที่สิบสอง เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว หากมีสรรพสัตว์ผู้ยากไร้ ปราศจากเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ใช้ป้องกันร่างกายจากยุง เหลือบ ความหนาว ความร้อน ต้องทนทุกข์ทรมานทั้งในยามกลางวันและยามค่ำคืน หากสรรพสัตว์เหล่านั้นได้สดับนามแห่งเรา ทั้งตั้งจิตระลึกถึงท่องบ่นนามนั้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธา จักได้สมความปรารถนา เขาเหล่านั้น จักได้รับเสื้อผ้าอาภรณ์อันปราณีต รวมถึงเครื่องประดับล้ำค่าทั้งหลาย กุสุมมาลา[๑๕] เครื่องทาห้อมล้อมด้วยการร่ายรำประโคมดนตรี ได้รับความรื่นเริงบันเทิงใจดังประสงค์ นึกหวังสิ่งใดจักได้สมปรารถนา

「曼殊室利！是為彼世尊藥師琉璃光如來、應、正等覺，行菩薩道時，所發十二微妙上願。

มัญชุศรี! นี่คือมหาปณิธานอันประเสริฐ ๑๒ ประการที่ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าผู้ทรงเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เองพระองค์นั้น ประกาศไว้เมื่อครั้งยังทรงบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคอยู่

「復次，曼殊室利！彼世尊藥師琉璃光如來，行菩薩道時所發大願，及彼佛土功德莊嚴，我若一劫，若一劫餘，說不能盡。然彼佛土，一向清淨，無有女人，亦無惡趣，及苦音聲。琉璃為地，金繩界道，城、闕、宮、閣、軒、窓、羅網，皆七寶成。亦如西方極樂

ดูก่อน มัญชุศรี! มหาปณิธานที่ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้นทรงประกาศไว้เมื่อครั้งยังทรงบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคอยู่ แลพุทธเกษตรที่เปี่ยมล้นด้วยกุศลธรรมอันไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณของพระองค์นั้น หากให้เราใช้เวลาชั่วกัปหรือนานกว่า ก็ไม่อาจพรรณนาให้จบสิ้นได้ เช่นนั้นแล้ว แดนพุทธเกษตรแห่งนั้น มีความบริสุทธิ์อันเป็นนิรันดร์ไม่มีสตรีเพศ ปราศจากอบายภูมิ[๑๖]

世界，功德莊嚴，等無差別。於其國中，有二菩薩摩訶薩：一名日光遍照，二名月光遍照，是彼無量無數菩薩眾之上首，悉能持彼世尊藥師琉璃光如來正法寶藏。是故，曼殊室利！諸有信心善男子、善女人等，應當願生彼佛世界。」

และเสียงคร่ำครวญจากความทุกข์โทมนัสทั้งปวง มีพื้นธรณีเป็นแก้วไพฑูรย์ เส้นทางในการสัญจรล้วนใช้เชือกทองคำเป็นเครื่องกั้น กำแพง ประตูเมือง ตำหนัก หอ เรือนข้าง หน้าต่าง ระแนง ล้วนสร้างขึ้นจากสัปตรัตนะ[๑๗] เต็มเปี่ยมด้วยกุศลธรรมอันไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณ เฉกเช่นเดียวกับแดนสุขาวดีพุทธเกษตรทางประจิมทิศไม่ผิดแผก ณ แดนพุทธเกษตรแห่งนี้ มีพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ ๒ พระองค์ องค์แรกมีนามว่าสุริยประภาสย อีกองค์หนึ่งมีนามว่าจันทรประภาสย ทรงเป็นประธานของพระโพธิสัตว์ทั้งหลายซึ่งมีจำนวนมิอาจประมาณได้พระโพธิสัตว์มหาสัตว์ทั้ง ๒ พระองค์นี้ต่างรู้แจ้งในธรรมของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า

พระองค์นั้น และจักตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า สืบทอดสัทธรรมแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าในกาลต่อไป ด้วยเหตุนี้ มัญชุศรี! กุลบุตร กุลธิดาผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใส จึงควรตั้งจิตอธิษฐานเพื่อให้ได้ไปเกิดยังแดนพุทธเกษตรแห่งนั้น

爾時，世尊復告曼殊室利童子言：「曼殊室利！有諸眾生，不識善惡，唯懷貪悋，不知布施及施果報，愚癡無智，闕於信根，多聚財寶，勤加守護；見乞者來，其心不喜，設不獲已而行施時，如割身肉，深生痛惜。復有無量慳貪有情，積集資

ในกาลนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสกับพระมัญชุศรีโพธิสัตว์กุมารว่า “มัญชุศรี! มีสรรพสัตว์บางจำพวกไม่อาจแยกแยะดีชั่ว เป็นผู้ถูกครอบงำแล้วด้วยความโลภและความตระหนี่ถี่เหนียว ไม่รู้จักการให้ทาน และอานิสงส์แห่งทานนั้น เป็นผู้โง่เขลาเบาปัญญา ไร้ซึ่งรากฐานแห่งศรัทธาในพระสัทธรรม เอาแต่สะสมทรัพย์สินเงินทอง หวงแหนและรักษาไว้ เมื่อพบเห็นขอทานก็

財，於其自身尚不受用，何況能與父母、妻子、奴婢、作使，及來乞者？彼諸有情，從此命終，生餓鬼界，或傍生趣。由昔人間，曾得暫聞藥師琉璃光如來名故，今在惡趣，暫得憶念彼如來名，即於念時，從彼處沒，還生人中，得宿命念，畏惡趣苦，不樂欲樂，好行惠施，讚歎施者，一切所有悉無貪惜，漸次尚能以頭目手足，血肉身分，施來求者，況餘財物。

ไม่เกิดความยินดี เมื่อจำเป็นต้องให้ทาน ก็รู้สึกราวกับต้องแล่เนื้อเถือหนังของตน ด้วยเสียดายในทรัพย์นั้นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีมนุษย์ที่มีความละโมบและตระหนี่ถี่เหนียวจำนวนมากที่สะสมทรัพย์สินเงินทองไว้ แต่ไม่ยอมใช้จ่ายแม้แต่ในเรื่องของตน นับประสาอะไรกับการแบ่งทรัพย์นั้นให้แก่บิดา มารดา ภรรยา บุตร ทาสี ทาสา รวมถึงขอทานที่จรมาเล่า สรรพสัตว์เหล่านี้เมื่อตายไปจะต้องไปเกิดในภพภูมิแห่งเปรตหรือดิรัจฉาน แต่หากเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ เขาเหล่านั้นเคยได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าแม้เพียงชั่วขณะ แลสามารถระลึกถึงพระนามแห่งตถาคตเจ้าพระองค์นั้นขึ้น

มาได้ในขณะที่ชดใช้กรรมอยู่ในอบายภูมิ พวกเขาจักอันตรธานจากภพภูมิอันทุกข์ยากนั้นโดยพลัน แลได้กลับชาติมาเกิดเป็นมนุษย์อีกครั้ง อีกทั้งยังสามารถระลึกชาติได้ จนเกิดความเกรงกลัวต่อความทุกข์ทรมานในอบายภูมิขึ้นอย่างจับใจ แลจักไม่ยินดีในโลกียสุขอีกต่อไป เขาเหล่านั้นจักยินดีในการประกอบทานบารมี พลอยยินดีกับผู้ที่ให้ทาน จักไม่ยึดติดในทรัพย์สมบัติใดๆ หากมีผู้มาขอ เขาจะค่อยๆ สละได้แม้ศีรษะ นัยน์ตา มือเท้า เลือดเนื้อ หรืออวัยวะส่วนอื่นของตน ทรัพย์สมบัตินอกกายอื่นจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงเลย

「復次，曼殊室利，若諸有情，雖於如來受諸學處，而破尸羅

ดูก่อน มัญชุศรี! หากมีสรรพสัตว์เหล่าใดได้สมาทานสิกขาบทจากเราตถาคต แต่กลับประพฤติตน

；有雖不破尸羅，而破軌則；有於尸羅、軌則，雖得不壞，然毀正見；有雖不毀正見，而棄多聞，於佛所說契經深義不能解了；有雖多聞而增上慢，由增上慢覆蔽心故，自是非他，嫌謗正法，為魔伴黨。如是愚人，自行邪見，復令無量俱胝有情，墮大險坑。此諸有情，應於地獄、傍生、鬼趣，流轉無窮。若得聞此藥師琉璃光如來名號，便捨惡行，修諸善法，不墮惡趣，設有不能捨諸惡行，修行善法，墮惡趣者，以彼如來本願威

ผิดศีล หรือแม้นมิได้ผิดศีล แต่ได้ละเมิดวัตรปฏิบัติ หรือมิได้ผิดศีล มิได้ละเมิดวัตรปฏิบัติ แต่กลับขาดสัมมาทิฐิ หรือมีสัมมาทิฐิ แต่กลับละทิ้งการฟังให้มาก จึงไม่อาจเข้าใจในความหมายอันลึกซึ้งของพระสูตรที่เราได้แสดง หรือแม้นเป็นผู้ฟังมาก แต่ถือตนว่าเป็นผู้เลิศกว่าเขา ถูกมานะความถือตนครอบงำจิตใจจนเป็นเหตุให้ยึดถือความเห็นของตนว่าถูกต้อง ปฏิเสธความเห็นของผู้อื่น ลบหลู่พระธรรมคำสอน คบค้าสมาคมกับหมู่มาร คนโง่เขลาเช่นนี้ไม่เพียงหลงเดินทางผิดเพราะมิจฉาทิฐิแห่งตน ทั้งยังชักนำหมู่สัตว์ อันมีจำนวนนับโกฏิไม่อาจประมาณให้ตกลงไปยังหลุมพรางอันตรายนั้นด้วย สรรพสัตว์เหล่านั้นจักต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในนรกภูมิ ดิรัจฉานภูมิและ

力，令其現前暫聞名號，從彼命終還生人趣，得正見精進，善調意樂，便能捨家趣於非家，如來法中，受持學處，無有毀犯；正見多聞，解甚深義，離增上慢，不謗正法，不為魔伴，漸次修行諸菩薩行，速得圓滿

เปรตภูมิ อยู่ร่ำไปไม่มีสิ้นสุด แต่หากสรรพสัตว์เหล่านั้นได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า จักสามารถละทิ้งการประพฤติชั่ว หันกลับมากระทำความดีทั้งหลาย จนไม่ต้องตกสู่อบายภูมิ หากยังมีสรรพสัตว์ที่ไม่อาจละชั่วทำดีได้ จมลึกลงสู่อบายภูมิ ด้วยอานุภาพแห่งปูรวปณิธานแห่งตถาคตเจ้าพระองค์นั้น จักช่วยให้เขาได้สดับพระนามแห่งพระองค์ เมื่อชดใช้กรรมหมดจักได้กลับไปเกิดเป็นมนุษย์อีกครั้ง ถึงพร้อมด้วยสัมมาทิฐิและมีความพากเพียรในธรรม มีความสามารถในการควบคุมกิเลส มีความเบิกบาน มีใจเป็นอิสระ สามารถละเรือนอันเป็นเครื่องผูกมัดฆราวาส มาสู่ความเป็นผู้ไม่มีเรือนได้ ภายใต้ร่ม

ธรรมแห่งตถาคต เขาจักรักษาสิกขาบทโดยไม่มีด่างพร้อย มีสัมมาทิฐิเป็นผู้ฟังมาก สามารถเข้าใจในสัทธรรมอันลึกซึ้งได้ ปราศจากมานะความถือตน ไม่ลบหลู่พระธรรม ไม่คลุกคลีอยู่กับทุรชน หมั่นเพียรปฏิบัติตามมรรคาแห่งพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย และจักได้บรรลุธรรมในกาลอันใกล้

「復次，曼殊室利！若諸有情，慳貪嫉妬，自讚毀他，當墮三惡趣中，無量千歲受諸劇苦；受劇苦已，從彼命終，來生人間，作牛、馬、駝、驢，恒被鞭撻，飢渴逼惱；又常負

ดูก่อน มัญชุศรี! หากสรรพสัตว์เหล่าใดมีใจประกอบด้วยความตระหนี่ละโมบ อิจฉาริษยา มีอติมานะ ยกตนข่มท่าน[๑๘] จักต้องตกสู่อบายภูมิ ๓ ได้รับความทุกข์ทรมานแสนสาหัสนานนับกัปกัลป์ เมื่อชดใช้กรรมหมดแล้วจักได้ไปเกิดเป็นวัว ม้า อูฐ ลา บนโลกมนุษย์ ต้องทนทุกข์เพราะถูก

重，隨路而行。或得為人，生居下賤，作人奴婢，受他驅役，恒不自在。若昔人中，曾聞世尊藥師琉璃光如來名號，由此善因，今復憶念，至心歸依。以佛神力，眾苦解脫，諸根聰利，智慧多聞，恒求勝法，常遇善友，永斷魔羂，破無明㲉，竭煩惱河，解脫一切生、老、病、死，憂悲、苦惱。

เฆี่ยนด้วยแส้ ตีด้วยไม้ อดอยากหิวกระหายอยู่ตลอด ทั้งยังต้องแบกสัมภาระอันหนักเดินไปตามทาง บางพวกอาจได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่มีชาติกำเนิดต่ำต้อยต้องเป็นข้าทาสบริวารของผู้อื่น ให้เขากดขี่ข่มเหง ไร้ซึ่งอิสระในการดำเนินชีวิต สรรพสัตว์เหล่านี้ หากเมื่อครั้งที่เกิดเป็นมนุษย์ในชาติก่อน เคยได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า กุศลมูลนี้จักทำให้เขาระลึกถึงพระนามแห่งพระองค์ได้ และขอถึงพระองค์เป็นสรณะด้วยศรัทธาอันเปี่ยมล้นมั่นคง แลด้วยพุทธานุภาพนั้นเอง สรรพสัตว์เหล่านั้นจักหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง จักมีอายตนะที่เฉียบคม มีสติปัญญา เป็นพหูสูต มีความเพียรในการปฏิบัติธรรมอย่างไม่เสื่อมคลาย มักได้พบกับกัลยาณมิตร

ตัดขาดเสียได้จากบ่วงมาร แล หลุดพ้นจากการครอบงำโดยอวิชชา กระแสธารแห่งความทุกข์ของเขาเหล่านั้นจักเหือดแห้ง สามารถสลัดทิ้งความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความโศก ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความคับแค้นใจทั้งปวงเสียได้

「復次，曼殊室利！若諸有情，好憙乖離，更相鬪訟，惱亂自他，以身語意，造作增長種種惡業，展轉常為不饒益事，互相謀害。告召山林樹塚等神；殺諸眾生，取其血肉，祭祀藥叉羅祭祀藥叉羅刹娑等；

ดูก่อน มัญชุศรี! หากมีสรรพสัตว์เหล่าใด ชอบยุยงให้ผู้อื่นแตกแยก จนเกิดทะเลาะวิวาทฟ้องร้อง สร้างความเดือดร้อนให้ทั้งตนเองและผู้อื่น ประกอบกรรมชั่วนานาประการทั้งทางกาย วาจา และใจ กระสับกระส่ายดิ้นรนในการทำสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น แต่กลับก่อโทษแก่กัน บ้างวิงวอนบูชาเทวดา เช่น เจ้าป่า เจ้าเขา

書怨人名，作其形像，以惡呪術而呪詛之；厭媚蠱道，呪起屍鬼，令斷彼命，及壞其身。是諸有情，若得聞此藥師琉璃光如來名號，彼諸惡事，悉不能害。一切展轉皆起慈心，利益安樂，無損惱意及嫌恨心；各各歡悅，於自所受生於喜足，不相侵凌，互為饒益。

รุกขเทวดา หรือเทพารักษ์เฝ้าสุสาน บ้างฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเพื่อเอาเลือดเนื้อมาเซ่นไหว้ยักษ์ รากษส บ้างเขียนชื่อของผู้ที่ตนเคียดแค้น ทำรูปเหมือนตัวเขา แลใช้มนต์คำสาปแช่ง บ้างใช้ดิรัจฉานวิชา หรือยาพิษทำร้ายผู้อื่น ปลุกเสกซากศพให้คืนชีพ มาทำร้ายร่างกายและชีวิตศัตรู สรรพสัตว์เหล่านี้หากได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า สิ่งชั่วร้ายทั้งหลายจักเสื่อมอำนาจลง จิตใจที่กระสับกระส่ายร้อนรนจักบังเกิดความเมตตาขึ้น ปรารถนาที่จะสร้างประโยชน์และความสุขแก่ผู้อื่น ไร้ซึ่งความคิดล้างผลาญจองเวร สรรพสัตว์ทุกผู้ทุกนาม จักมีความเบิกบานใจ มีความสันโดษยินดีในสิ่งที่ตนมี ไม่ทำลายจ้องผลาญ สร้างแต่ประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

「復次，曼殊室利！若有四眾：苾芻、苾芻尼、鄔波索迦、鄔波斯迦，及餘淨信善男子、善女人等，有能受持八分齋戒，或經一年，或復三月，受持學處，以此善根，願生西方極樂世界無量壽佛所，聽聞正法，而未定者。若聞世尊藥師琉璃光如來名號，臨命終時，有八菩薩，乘神通來，示其道路，即於彼界種種雜色眾寶華中，自然化生。或有因此生於天上，雖生天中，而本善根亦未

ดูก่อน มัญชุศรี! หากมีพุทธบริษัทสี่ อันได้แก่ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา รวมทั้งกุลบุตรกุลธิดาผู้มีศรัทธาอันบริสุทธิ์ในพระพุทธศาสนา สามารถรักษาศีลอุโบสถ[๑๙] ตลอดเวลาหนึ่งปี หรือเดือนเว้นสามเดือน[๒๐] บุคคลเหล่านี้ปรารถนาจะไปเกิดยังแดนสุขาวดี ณ เบื้องประจิมทิศอันเป็นที่ประทับของพระอมิตายุสพุทธเจ้า[๒๑] โดยอาศัยกุศลมูลในการรักษาศีลดังกล่าวเป็นปัจจัย แต่แม้จะได้สดับฟังพระธรรมคำสอน ก็ยังคงไม่มั่นใจว่าความปรารถนาของตนจะสำเร็จหรือไม่ หากบุคคลเหล่านี้ได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าเมื่อถึงคราวสิ้นใจ จักมีพระโพธิสัตว์แปดพระองค์[๒๒]

窮盡，不復更生諸餘惡趣。天上壽盡，還生人間，或為輪王，統攝四洲，威德自在，安立無量百千有情於十善道；或生刹帝利、婆羅門、居士大家，多饒財寶，倉庫盈溢，形相端嚴，眷屬具足，聰明智慧，勇健威猛，如大力士。若是女人，得聞世尊藥師如來名號，至心受持，於後不復更受女身。」

เสด็จลงมาชี้ทางให้แก่เขา จากนั้นเขาจักอุบัติขึ้นท่ามกลางรัตนบุปผาหลากสีสัน ณ โลกธาตุที่ปรารถนานั้น หรือเขาอาจไปจุติบนสวรรค์เสวยทิพยสุข แม้กระนั้นกุศลมูลจากการได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า จักยังไม่หมดสิ้น เขาจักไม่ตกไปสู่อบายภูมิอีก เมื่อสิ้นอายุขัยบนสวรรค์ จักได้กลับมาเกิดบนโลกมนุษย์ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ปกครองจตุรทวีป[๒๓] ด้วยแสนยานุภาพอันเกรียงไกรชักนำให้สรรพชีวิตอันไม่มีประมาณตั้งอยู่ในกุศลกรรมบถ ๑๐[๒๔] หรือจักไปเกิดเป็นผู้มีชาติตระกูลสูงเกิดในวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ หรือเป็นคหบดีผู้พรั่งพร้อมด้วยทรัพย์สินศฤงคารมากมายเหลือคณา มีรูปลักษณ์สง่างาม ข้าทาสบริวาร

พร้อมมูล มีสติปัญญาอันเฉียบแหลม กล้าแกร่งอาจหาญดุจเทพแห่งกำลัง หากสตรีใดได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า และตั้งจิตศรัทธาในพระองค์ ภายภาคหน้าจักไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นสตรีเพศอีก

(ข้อความต่อไปนี้ ไม่ปรากฏในฉบับพระถังซำจั๋ง แต่ปรากฏในฉบับพระไตรปิฎก)

復次，曼殊室利！彼藥師琉璃光如來得菩提時，由本願力，觀諸有情，遇眾病苦，瘦瘧、乾消、黃熱等病；或被厭魅蠱毒所中；或復短命；或時

ดูก่อน มัญชุศรี! ครั้งเมื่อไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้นทรงบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทรงแผ่พระญาณทอดทัศนาสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยปูรวปณิธานแห่งพระองค์ ทรงเล็งเห็นสรรพสัตว์ประสบ

橫死；欲令是等病苦消除，所求願滿。時彼世尊入三摩地，名曰除滅一切眾生苦惱；既入定已，於肉髻中出大光明，光中演說大陀羅尼曰；

ทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เช่น ร่างกายซูบผอมอ่อนแอ เบาหวาน ไข้เหลือง บ้างถูกทำร้ายด้วยไสยศาสตร์หรือยาพิษ บ้างอายุสั้นต้องตายด้วยอุบัติเหตุ พระองค์ประสงค์จะขจัดปัดเป่าทุกข์จากโรคภัยต่างๆ เหล่านี้ให้มลายสิ้นไป ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้ได้สมดั่งใจปรารถนา เพลานั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นจึงทรงเจริญสมาธินามว่า "สรวสัตวทุกขภินทนาสมาธิ"[๒๕] เมื่อจิตของพระองค์ตั้งมั่น ก็บังเกิดรัศมีอันไพโรจน์ออกจากพระอุษณีษะ[๒๖] ท่ามกลางแสงนั้นทรงตรัสแสดงธารณีว่า

南無薄伽伐帝，鞞殺社窶嚕，薜瑠璃，鉢喇婆，喝囉闍也，怛

นะโม ภะคะวะเต ไภษัชเยคุรุไวฑูระยะ ปะระภะ ราชะยะ ตะถาคะตายะ อะระหะเต สัม

陀揭多邪，阿囉喝帝，三藐三勃陀邪，怛姪陀，唵，鞞殺逝，鞞殺逝，鞞殺社，三沒揭帝莎訶！	ยักสัมพุทธายะ ตัทยะถา โอม ไภษัชยะ ไภษัชยะ ไภษัชเย สะมุทะคะเต สะวาหา!
爾時，光中說此呪已，大地震動，放大光明，一切眾生病苦皆除，受安隱。	ในกาลนั้น เมื่อทรงตรัสแสดงธารณีบทนี้จบลง พื้นพสุธาก็สั่นสะเทือนเลือนลั่น เกิดเป็นแสงส่องสว่างไปทั่วหล้า ทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บของสรรพสัตว์ทั้งปวงพลันมลายสิ้นไป ต่างร่มเย็นเป็นสุขกันถ้วนหน้า
曼殊室利！若見男子、女人、有病苦者，應當一心為彼病人，常清淨澡漱，或食、或藥、或無蟲水，呪一百八遍，與彼服食，所有病苦悉	มัญชุศรี! หากพบเห็นบุรุษหรือสตรีใดเป็นทุกข์เพราะโรคภัยไข้เจ็บ ควรมีใจตั้งมั่นในการกระทำเพื่อผู้ป่วยนั้น หมั่นชำระร่างกายให้สะอาด จากนั้นจึงนำอาหาร ยา หรือน้ำกรองมาปลุกเสกด้วยธารณีนี้จำนวน ๑๐๘ จบ

皆消滅。若有所求，至心念誦，皆得如是無病延年；命終之後，生彼世界，得不退轉，乃至菩提。是故曼殊室利！若有男子、女人，於彼藥師瑠璃光如來，至心殷重恭敬供養者，常持此呪，勿令廢忘。復次，曼殊室利！若有淨信男子、女人，得聞藥師瑠璃光如來、應、正等覺所有名號，聞已誦持。晨嚼齒木，澡漱清淨，以諸香華、燒香、塗香、作眾伎樂，供養形像。於此經典，若自書，若教人書，一心受持，聽聞其義。

แล้วนำไปให้ผู้ป่วยบริโภค อาการป่วยทั้งหลายของเขาจักหายไปเสียสิ้น หากปรารถนาสิ่งใด จงสวดสาธยายมนต์นี้ด้วยใจตั้งมั่นศรัทธา จักได้สมดั่งปรารถนาปราศจากโรคภัย อายุขัยยืนนาน หลังจากสิ้นชีวิต จักได้ไปจุติยังศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตร เป็นอวินิวรรตนียะ (ผู้ไม่ย้อนหวนกลับ หรือพระโพธิสัตว์) หรือแม้กระทั่งสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ ด้วยเหตุนี้ มัญชุศรี! หากมีบุรุษหรือสตรีใดเคารพบูชาสักการะไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้นด้วยใจศรัทธาตั้งมั่น ควรหมั่นท่องบ่นธารณีนี้ โดยไม่ย่อหย่อนเกียจคร้าน อนึ่ง มัญชุศรี! หากมีบุรุษ หรือสตรี ผู้มีศรัทธาบริสุทธิ์ได้สดับนามทั้งหลายแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า ผู้ทรงเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ชอบได้

於彼法師，應修供養，一切所有資身之具，悉皆於與，勿令乏少，如是便蒙諸佛護念，所求願滿，乃至菩提。

โดยพระองค์เอง แลท่องบ่นยึดถือ ยามเช้าเคี้ยวไม้สีฟัน ชำระล้างร่างกายให้สะอาด และถวายสักการะบูชาพระพุทธรูปไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าด้วยดอกไม้ของหอม ธูปหอม เครื่องทา และการประโคมดนตรี สำหรับพระสูตรนี้ หากคัดลอก สอนให้ผู้อื่นคัดลอก ยึดถือศรัทธาด้วยใจตั้งมั่น สดับฟังอรรถาธิบาย สำหรับพระธรรมาจารย์ผู้เผยแผ่พระสูตร ควรอุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตทั้งปวง อย่าให้ขาดแคลน หากกระทำได้เช่นนี้ จักได้รับการปกปักรักษาจากพระพุทธเจ้าทั้งปวง นึกหวังสิ่งใดจักสมปรารถนา หรือแม้กระทั่งสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในที่สุด

(สิ้นสุดข้อความที่ไม่ปรากฏในฉบับพระถังซำจั๋ง)

爾時，曼殊室利童子白佛言：「世尊！我當誓於像法轉時，以種種方便，令諸淨信善男子、善女人等，得聞世尊藥師琉璃光如來名號，乃至睡中亦以佛名覺悟其耳。世尊！若於此經受持讀誦，或復為他演說開示；若自書，若教人書；恭敬尊重，以種種花香、塗香、末香、燒香、花鬘、瓔珞、幡蓋、伎樂，而為供養；以五色綵，	ในกาลนั้น พระมัญชุศรีโพธิสัตว์กุมารกราบทูลต่อพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า! ข้าพระองค์ขอตั้งปณิธานว่า เมื่อถึงกาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป ข้าพระองค์จะใช้กุศโลบายต่างๆ ช่วยเหลือให้กุลบุตร กุลธิดาผู้มีศรัทธาอันบริสุทธิ์ในพระพุทธศาสนา ได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า แม้ในยามนิทรา ข้าพระองค์จะช่วยให้พวกเขาได้ตื่นรู้ด้วยการสดับพระนามแห่งตถาคตเจ้าพระองค์นั้น ข้าแต่องค์ภควันต์! หากมีผู้ศรัทธาท่องบ่นสาธยาย หรืออธิบายใจความ

作囊盛之；掃灑淨處，敷設高座，而用安處。爾時，四大天王與其眷屬，及餘無量百千天眾，皆詣其所，供養守護。世尊！若此經寶流行之處，有能受持，以彼世尊藥師琉璃光如來本願功德，及聞名號，當知是處無復橫死；亦復不為諸惡鬼神，奪其精氣；設已奪者，還得如故，身心安樂。」

ของพระสูตรนี้ให้ผู้อื่นเข้าใจ คัดลอกพระสูตร หรือสอนผู้อื่นให้คัดลอก บูชาสักการะด้วยดอกไม้เครื่องหอม เครื่องทาผงหอม ธูปหอม กุสุมมาลา เกยูร ธง ฉัตร การประโคมดนตรีนำแพรพรรณห้าสีมาทำเป็นถุงห่อหุ้มพระสูตรไว้ ปัดกวาดบริเวณโดยรอบให้สะอาด สร้างแท่นบูชาบนที่สูงเพื่อประดิษฐานพระสูตรเมื่อนั้นท้าวจาตุมหาราช[๒๗] พร้อมด้วยบริวารทั้งหลาย รวมทั้งทวยเทพอันมีจำนวนไม่อาจประมาณจักมาสถิต ณ สถานที่แห่งนี้เพื่อสักการะบูชาและปกปักรักษาพระสูตร ข้าแต่องค์ภควันต์! หากในถิ่นที่พระสูตรนี้ได้เผยแผ่ไป มีผู้ศรัทธายึดถือปฏิบัติ ด้วยอำนาจกุศลแห่งปูรวปณิธานของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าและจากการสดับพระนาม

ของพระองค์ จักรู้ได้ว่าท้องถิ่นนั้นจะไม่มีผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ แลผู้คนจักไม่ถูกภูตผีร้ายคอยช่วงชิงพลังชีวิต แม้นถูกช่วงชิงไปจักได้คืนมาเช่นเดิม คนผู้นั้นจะกลับมามีร่างกายที่แข็งแรงเหมือนปกติ อยู่เย็นเป็นสุขทั้งกายและใจ”

佛告曼殊室利：「如是！如是！如汝所說。曼殊室利！若有淨信善男子、善女人等，欲供養彼世尊藥師琉璃光如來者，應先造立彼佛形像，敷清淨座而安處之；散種種花，燒種種香，以種種幢幡莊嚴其處；七日七夜，受持

พระพุทธองค์ตรัสแก่พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ว่า “เช่นนั้นแล! เช่นนั้นแล! เป็นดังเช่นที่ท่านกล่าวมา มัญชุศรี! หากมีกุลบุตรกุลธิดาผู้มีศรัทธาบริสุทธิ์ ปรารถนาจะถวายสักการะบูชาแด่ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสตถาคตเจ้า พึงสร้างพระพุทธรูปแทนพระองค์ขึ้นมาก่อน จัดเตรียมมณฑลบูชาให้สะอาดบริสุทธิ์ แล้วประดิษฐานพระ

八分齋戒，食清淨食，澡浴香潔，著新淨衣，應生無垢濁心，無怒害心，於一切有情，起利益安樂，慈、悲、喜、捨，平等之心，鼓樂歌讚，右繞佛像。復應念彼如來本願功德，讀誦此經，思惟其義，演說開示。隨所樂願，一切皆遂：求長壽得長壽，求富饒得富饒，求官位得官位，求男女得男女。若復有人，忽得惡夢，見諸惡相，或怪鳥來集，或於住處，百怪出現；此人若以眾妙資具，恭敬供養彼世尊藥師琉璃

ปฏิมาไว้ ณ ที่นั่น โปรยดอกไม้นานาชนิด จุดธูปหอม กำยานต่างๆ นำธงแลฉัตรมาประดับมณฑลแห่งนั้นให้แลดูสง่างามเปี่ยมด้วยกำลัง สมาทานรักษาอุโบสถศีลเป็นเวลา ๗ วัน ๗ คืน บริโภคแต่อาหารอันบริสุทธิ์ (เจ) หมั่นชำระล้างร่างกาย สวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาด รวมทั้งรักษาใจของตนให้บริสุทธิ์ปราศจากความขุ่นมัว ปราศจากความโกรธแค้นอาฆาต มีแต่ใจที่ปรารถนาประโยชน์และความสุขของสรรพชีวิต เปี่ยมด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และความเสมอภาค จัดให้มีการประโคมดนตรีประกอบการสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ และเดินประทักษิณ (เวียนขวา) รอบองค์พระปฏิมา ทั้งพึงระลึกถึงกุศลธรรมแห่งปูรวปณิธานของพระตถาคตเจ้า

光如來者，惡夢惡相，諸不吉祥，皆悉隱沒，不能為患。或有水、火、刀、毒、懸嶮、惡象、師子、虎、狼、熊、羆、毒蛇、惡蠍、蜈蚣、蚰蜒、蚊虻等怖；若能至心憶念彼佛，恭敬供養，一切怖畏皆得解脫。若他國侵擾，盜賊反亂；憶念恭敬彼如來者，亦皆解脫。

พระองค์นั้น ท่องบ่นสาธยายพระสูตรนี้ นึกคิดพิจารณาความหมาย และอธิบายให้ผู้อื่นได้รู้ตาม หากสามารถกระทำได้เช่นนี้ ประสงค์สิ่งใดจักได้สมดั่งใจปรารถนา ปรารถนาความมีอายุยืน จักมีอายุยืน ปรารถนาความร่ำรวยจักร่ำรวย ปรารถนายศถาบรรดาศักดิ์จักมียศถาบรรดาศักดิ์ ปรารถนาบุตรชายหญิงจักพร้อมด้วยบุตรชายหญิง หากมีผู้ใดฝันร้าย พบเห็นสิ่งชั่วร้ายอัปมงคลต่างๆ มีนกประหลาดมาเกาะในบริเวณบ้าน หรือมีลางร้ายต่างๆ ปรากฏขึ้น หากคนผู้นั้นถวายสักการะบูชาไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสตถาคตเจ้าด้วยเครื่องสักการะอันเป็นของเลิศทั้งหลาย ฝันร้าย สิ่งอัปมงคล และลางร้ายต่างๆ จักพลันมลายหายไป ไม่อาจทำร้าย

เขาได้ หากประสบภยันตราย
จากอุทกภัย อัคคีภัย ศัสตราวุธ
ยาพิษ ตกจากหน้าผาสูงชัน หรือ
ประสบกับช้างป่าดุร้าย สิงโต
เสือ หมาป่า หมี หมีสีน้ำตาล
งูพิษ แมงป่อง ตะขาบ ตะขาบ
ขายาว ยุง เหลือบ เป็นต้น หาก
สามารถตั้งจิตระลึกถึงพระพุทธ
เจ้าพระองค์นั้นด้วยความศรัทธา
ตั้งมั่น ทั้งบูชาสักการะพระองค์
ด้วยใจเคารพยิ่ง จักสามารถรอด
พ้นจากภยันตรายทั้งปวง หาก
ประเทศชาติถูกรุกราน โจรผู้ร้าย
ลุกฮือขึ้นต่อต้านทางการ เกิด
ความวุ่นวายไปทุกหัวระแหง หาก
สามารถตั้งจิตระลึกถึงพระตถาคต
เจ้าพระองค์นั้นด้วยความเคารพ
ศรัทธา ภยันตรายทั้งหลาย
จักปลาสนาการไปจนสิ้น

「復次，曼殊室利！若有淨信善男子、善女人等，乃至盡形不事餘天，惟當一心歸佛、法、僧，受持禁戒，若五戒、十戒、菩薩四百戒、苾芻二百五十戒、苾芻尼五百戒，於所受中或有毀犯，怖墮惡趣，若能專念彼佛名號，恭敬供養者，必定不受三惡趣生。或有女人，臨當產時，受於極苦；若能至心稱名禮讚，恭敬供養彼如來者，眾苦皆除。所生之子，身分具足，形色端正，見者歡喜，利根聰明，安隱

ดูก่อน มัญชุศรี! หากมีกุลบุตรกุลธิดาผู้มีศรัทธาบริสุทธิ์ ตลอดทั้งชีวิตไม่ฝักใฝ่ในลัทธิเดียรถีย์ ยึดถือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะด้วยใจมั่นคงไม่คลอนแคลน รักษาศีลสิกขาบทต่าง ๆ อันได้แก่ ศีล ๕ ศีล ๑๐ ศีลโพธิสัตว์ ๔๐๐ ศีลภิกษุ ๒๕๐ หรือศีลภิกษุณี ๕๐๐ แต่ในระหว่างที่สังวรตนอยู่ในศีลนั้น เกิดพลาดพลั้งประพฤติผิด และเกรงว่าตนจะตกไปสู่อบายภูมิ ๓ หากสามารถตั้งจิตระลึกถึงแลท่องบ่นพระนามของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทั้งบูชาสักการะด้วยความเคารพ เขาจักไม่ต้องไปเกิดในอบายภูมิ ๓ เป็นแน่แท้ สตรีใดได้รับทุกขเวทนาอย่างที่สุดในขณะคลอดบุตร หากสามารถตั้งจิตระลึกท่องบ่นพระนาม และสักการะบูชาพระ

少病，無有非人，奪其精氣。」	ตถาคตเจ้าพระองค์นั้นด้วยใจเลื่อมใสศรัทธา ความทุกข์ทั้งมวลจักถูกขจัดปัดเป่าให้หายไป บุตรที่เกิดมานั้น จักมีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์ มีรูปงามสมส่วน เป็นที่รักใคร่ของผู้ที่ได้พบเห็น มีปัญญาฉลาดหลักแหลม มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย จักไม่มีภูตผีอมนุษย์ตนใดมาช่วงชิงพลังชีวิตของเขาไปได้
爾時，世尊告阿難言：「如我稱揚彼佛世尊藥師琉璃光如來所有功德，此是諸佛甚深行處，難可解了，汝為信不？」阿難白言：「大德世尊！我於如來所說契經，不生疑惑；所以	บัดนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสต่อพระอานนท์ว่า "จากที่เราได้กล่าวสรรเสริญพระพุทธคุณของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้น ซึ่งเป็นปฏิปทาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงดำเนินด้วยพระปัญญาคุณมีความลึกซึ้งยากที่สรรพสัตว์ทั่วไปจะเข้าใจ แล้วเธอเล่า

者何？一切如來身語意業，無不清淨。世尊！此日月輪，可令墮落；妙高山王，可使傾動，諸佛所言，無有異也。世尊！有諸眾生，信根不具，聞說諸佛甚深行處，作是思惟：云何但念藥師琉璃光如來一佛名號，便獲爾所功德勝利？由此不信，反生誹謗；彼於長夜，失大利樂，墮諸惡趣，流轉無窮。」佛告阿難：「是諸有情，若聞世尊藥師琉璃光如來名號，至心受持，不生疑惑，墮惡趣者，無有是處。阿難！此是諸佛甚深

เชื่อตถาคตหรือไม่” พระอานนท์กราบทูลพระพุทธองค์ว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ! ข้าพระองค์ไม่มีความสงสัยใดๆ ในพระธรรมที่ทรงแสดงเลย เนื่องด้วยกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมของพระตถาคตเจ้าทั้งหลายล้วนบริสุทธิ์ ข้าแต่องค์ภควันต์! สุริยันและจันทราสับเปลี่ยนหมุนเวียน ยังมีวันลาลับ สิเนรุราชบรมบรรพตนั้นยังอาจสั่นคลอน แต่คำกล่าวของพระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้นจริงแท้แน่นอน ข้าแต่องค์ภควันต์! มีสรรพสัตว์ผู้พร่องด้วยศรัทธาบางจำพวก ได้สดับปฏิปทาอันลึกซึ้งของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย แล้วคิดไปอย่างนี้ว่า เพียงแค่ท่องบ่นพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า จักได้รับกุศลอันมหาศาลได้เช่นไร

所行，難可信解；汝今能受，當知皆是如來威力。阿難！一切聲聞、獨覺，及未登地諸菩薩等，皆悉不能如實信解；惟除一生所繫菩薩。阿難！人身難得，於三寶中，信敬尊重，亦難可得；得聞世尊藥師琉璃光如來名號，復難於是。阿難！彼藥師琉璃光如來，無量菩薩行；無量善巧方便；無量廣大願；我若一劫，若一劫餘而廣說者，劫可速盡，彼佛行願，善巧方便，無有盡也。」

ด้วยเหตุนี้เขาไม่เพียงไม่เชื่อถือแต่กลับจาบจ้วง ลบหลู่ บุคคลเหล่านี้จักท่องอยู่ในสังสารวัฏอันเปรียบดั่งค่ำคืนอันยาวนานสูญสิ้นโอกาสที่จะเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นบรมสุข ตกสู่อบายภูมิทั้งหลาย หมุนเวียนไปไม่สิ้นสุด" พระพุทธองค์ตรัสแก่พระอานนท์ว่า "สรรพสัตว์เหล่านี้ หากได้สดับพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า และมีศรัทธาตั้งมั่นโดยไม่มีข้อกังขา จักไม่มีผู้ใดต้องตกไปสู่อบายภูมิ อานนท์! นี่คือปฏิปทาอันลึกซึ้งที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงดำเนิน ยากแก่การคิดตาม เชื่อถือ แต่บัดนี้เธอมีศรัทธามั่นคง จงรู้ไว้เสียเถิดว่านี่เป็นเพราะพุทธานุภาพแห่งตถาคตได้ปกปักรักษาเธอ อานนท์! สงฆ์สาวก พระปัจเจก

พุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่บรรลุภูมิธรรมขั้นแรก[๒๘] จะยังไม่อาจเข้าใจได้อย่างแท้จริง มีเพียงพระโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญบารมีเป็นชาติสุดท้ายก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในชาติถัดไปเท่านั้นที่สามารถรู้ตามเห็นตามได้ อานนท์! การเกิดเป็นมนุษย์เป็นเรื่องยาก การเชื่อมั่นศรัทธาในพระรัตนตรัยนั้นยากยิ่งกว่า แต่การได้สดับนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้านั้นเป็นเรื่องยากที่สุด อานนท์! ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้น ได้ทรงบำเพ็ญโพธิสัตว์จริยามาอย่างไม่มีประมาณ ทรงหลักแหลมในการใช้อุบายอันวิเศษอย่างไม่มีประมาณ ทรงมีปณิธานอันยิ่งใหญ่กว้างไกลไม่มีประมาณ

หากเราใช้เวลา ๑ กัปหรือมากกว่านั้น ก็ไม่อาจสาธยายให้จบสิ้นได้ พระพุทธเจ้าพระองค์นั้นทรงดำเนินตามพระปณิธาน ทรงใช้อุบายอันวิเศษด้วยพระมหาปัญญาอย่างไม่สิ้นสุด

爾時，眾中有一菩薩摩訶薩，名曰救脫，即從座起，偏袒右肩，右膝著地，曲躬合掌而白佛言：「大德世尊！像法轉時，有諸眾生，為種種患之所困厄，長病羸瘦，不能飲食，喉脣乾燥，見諸方暗，死相現前；父母、親屬、朋友、知識，啼泣圍繞。然彼自身，臥在本處，見琰魔

ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์มหาสัตว์พระองค์หนึ่งนามว่าพระปริตราณะโพธิสัตว์[๒๕] ได้ลุกขึ้นจากอาสนะ ณ ท่ามกลางมหาสมาคม ห่มจีวรเฉวียงไหล่ขวา คุกเข่าขวาลงบนพื้น ประนมมือถวายอัญชลีแด่พระพุทธองค์แล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ! ในกาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป จักมีสรรพสัตว์จำนวนมากได้รับทุกขเวทนาจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เจ็บป่วยออดแอดจนร่างกายซูบผอม ไม่สามารถดื่มกินอะไรได้ ริมฝีปากและลำคอ

使，引其神識，至于琰魔法王之前；然諸有情，有俱生神，隨其所作，若罪若福，皆具書之，盡持授與琰魔法王。爾時，彼王推問其人，算計所作，隨其罪福而處斷之。時，彼病人親屬、知識，若能為彼歸依世尊藥師琉璃光如來，請諸眾僧，轉讀此經，然七層之燈，懸五色續命神幡，或有是處，彼識得還。如在夢中，明了自見；或經七日，或二十一日，或三十五日，或四十九日，彼識還時，如從夢覺，皆自憶知善不善

แห้งผาก มองไปรอบกายเห็นเพียงแต่ความมืดมน เนื่องจากความตายกำลังจะมาปรากฏอยู่เบื้องหน้า บิดามารดา ญาติสนิทมิตรสหาย ได้แต่พากันร่ำไห้ล้อมรอบกายเขา เมื่อถึงกาลมรณะ ขณะที่เขากำลังนอนแน่นิ่งอยู่ที่เดิมนั้น จักมียมทูตมารับดวงวิญญาณของเขา และพาไปพบกับพญายมราช อนึ่ง สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนมีสหเทวะ[๓๐] คอยติดตามสอดส่องการกระทำของตน ไม่ว่าดีหรือชั่วล้วนจดบันทึกไว้ เมื่อถึงคราวสิ้นใจ บันทึกนี้จะถูกส่งมอบให้แก่พญายมราช ครานั้น พญายมราชจะไต่สวนบุคคลนั้น พิจารณากรรมดีกรรมชั่วที่เขาได้กระทำ และตัดสินว่าเขาควรได้รับผลกรรมอย่างไรจากบุญและบาปนั้น เมื่อนั้น หากญาติสนิท มิตรสหาย

業所得果報。由自證見業果報故，乃至命難，亦不造作諸惡之業。是故，淨信善男子、善女人等，皆應受持藥師琉璃光如來名號，隨力所能，恭敬供養。」

ของเขาสามารถถึงไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสตถาคตเจ้าเป็นสรณะ ทั้งอาราธนาภิกษุสงฆ์มาสาธยายพระสูตรนี้ จุดประทีปเจ็ดชั้น[๓๑] ประดับธงศักดิ์สิทธิ์ต่อชะตาห้าสี[๓๒] หากกระทำได้ดังนี้ ดวงวิญญาณจะสามารถหวนกลับคืนสู่ร่าง และสามารถจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนรกได้อย่างชัดเจน เหมือนหลับฝันไป หรือดวงวิญญาณนั้นอาจกลับเข้าร่างเมื่อเวลาผ่านไป ๗ วัน ๒๑ วัน ๓๕ วัน หรือ ๔๙ วัน ดุจตื่นจากฝัน เขาจะตระหนักถึงผลแห่งกรรมดีและกรรมชั่วของตนอย่างแจ่มแจ้ง ด้วยเหตุที่ได้เห็นผลแห่งกรรมด้วยตาของตนเอง ต่อให้ประสบอันตรายถึงชีวิตก็ไม่กล้าประกอบกรรมชั่วอีก ดังนี้ กุลบุตร กุลธิดาผู้มีศรัทธาบริสุทธิ์ทั้งหลาย จึงควรระลึก

ท่องบ่นพระนามของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า ถวายสักการะบูชาแด่พระองค์ด้วยกำลังความสามารถที่มีเถิด”

爾時，阿難問救脫菩薩曰：「善男子！應云何恭敬供養彼世尊藥師琉璃光如來續命幡燈，復云何造？」救脫菩薩言：「大德！若有病人，欲脫病苦，當為其人，七日七夜，受持八分齋戒，應以飲食及餘資具，隨力所辦，供養苾芻僧；晝夜六時，禮拜供養彼世尊藥師琉璃光如來；讀誦此經四十九遍；然四十九燈；造彼如來形像

ในกาลนั้น พระอานนท์เอ่ยถามพระปริตราณะโพธิสัตว์ว่า “กุลบุตร! ควรถวายสักการะบูชาไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าพระองค์นั้นด้วยธงและประทีปต่อชะตาอย่างไร ทั้งสองสิ่งนี้จะทำขึ้นด้วยวิธีการใด” พระปริตราณะโพธิสัตว์กล่าวตอบว่า “ท่านผู้เจริญ! หากมีผู้ป่วยต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ญาติมิตรของเขาควรรักษาศีลอุโบสถเป็นเวลา ๗ วัน ๗ คืน พร้อมทั้งถวายภัตตาหารอันบริสุทธิ์ (เจ) รวมทั้งสิ่งของอันเป็นบริวารแด่พระภิกษุสงฆ์ตาม

七軀，一一像前各置七燈，一一燈量大如車輪，乃至四十九日，光明不絕；造五色綵幡，長四十九搩手，應放雜類眾生至四十九；可得過度危厄之難，不為諸橫惡鬼所持。

กำลังความสามารถที่มี ถวายสักการะบูชาไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าตลอดทั้งวันและคืน สวดสาธยายพระสูตรนี้ ๔๙ จบ จุดประทีป ๔๙ ดวง สร้างพระพุทธรูปแทนพระตถาคตเจ้าพระองค์นั้นจำนวน ๗ องค์[๓๓] เบื้องหน้าของพระพุทธรูปแต่ละองค์ให้นำประทีปวางไว้ ๗ ดวง โดยให้เปลวเพลิงของประทีปแต่ละดวงนั้นมีขนาดใหญ่เท่าล้อเกวียน สว่างช่วงโชติไม่ดับลงตลอด ๔๙ วัน ส่วนธงห้าสีนั้นตัดให้มีความยาว ๔๙ คืบ อีกทั้งปล่อยชีวิตสัตว์ ๔๙ ครั้ง หากกระทำได้เช่นนี้ ผู้ป่วยจักรอดพ้นจากภยันตรายไปได้ ไม่ถูกเคราะห์ภัยภูตผีร้ายเบียดเบียน

「復次，阿難！若剎帝利灌頂王等，災難

"อนึ่งท่านอานนท์! หากประเทศชาติหรือแผ่นดินในปกครองของ

起時，所謂人眾疾疫難，他國侵逼難，自界叛逆難，星宿變怪難，日月薄蝕難，非時風雨難，過時不雨難。彼剎帝利灌頂王等，爾時應於一切有情起慈悲心，赦諸繫閉；依前所說供養之法，供養彼世尊藥師琉璃光如來。由此善根，及彼如來本願力故，令其國界即得安隱：風雨順時，穀稼成熟；一切有情無病歡樂；於其國中，無有暴虐藥叉等神惱有情者；一切惡相，皆即隱沒；而剎帝利灌頂王等，壽命色力，無病自在，皆得增

กษัตริย์รัชทายาทหรือเชื้อพระวงศ์พระองค์ใดต้องประสบกับภัยพิบัติ เช่นโรคระบาด ถูกรุกรานจากต่างชาติ โจรผู้ร้ายลุกฮือก่อความวุ่นวาย ดวงดาวโคจรวิปริต เกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคา จันทรุปราคา ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล หรือเกิดภัยแล้ง เมื่อนั้นกษัตริย์รัชทายาท หรือเชื้อพระวงศ์ควรมีใจเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ปลดปล่อยนักโทษให้เป็นอิสระ ปกครองบ้านเมืองโดยธรรม รวมทั้งถวายสักการะบูชาแด่ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าตามวิธีการที่เราได้กล่าวมา ด้วยกุศลมูลนี้และอานุภาพแห่งปูรวปณิธานของตถาคตเจ้าพระองค์นั้น จักบันดาลให้บ้านเมืองมีแต่ความสงบสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ประชาชน

益。阿難！若帝后、妃主、儲君、王子、大臣、輔相、中宮婇女、百官、黎庶，為病所苦，及餘厄難；亦應造立五色神旛，然燈續明，放諸生命，散雜色華，燒眾名香，病得除愈，眾難解脫。」

ร่มเย็นเป็นสุขปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ประเทศจักไร้ซึ่งยักษ์ร้ายภูตผีคอยก่อกวน สิ่งอัปมงคลทั้งหลายจักสูญสิ้นไป ทั้งกษัตริย์รัชทายาทและเชื้อพระวงศ์จักทรงพระเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ท่านอานนท์! หากพระมเหสีพระสนม รัชทายาท ราชบุตร มหาอำมาตย์ มนตรีผู้ช่วยบริหารแผ่นดิน ข้าราชบริพาร นางกำนัล ข้าราชการ และเหล่าพสกนิกรทั้งหลายประสบทุกข์จากโรคภัยและเคราะห์ภัยอื่น เช่น อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย หรือภัยจากสงคราม ควรจะประดับธงศักดิ์สิทธิ์ห้าสี จุดประทีปต่อชะตา ปล่อยชีวิตสัตว์ โปรยบุปผชาตินานาพรรณ จุดธูปหอมมีชื่อชนิดต่าง ๆ เช่นนี้แล้วโรคทั้งปวงของพวกเขาจักหายและรอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งมวล

爾時，阿難問救脫菩薩言：「善男子！云何已盡之命而可增益？」救脫菩薩言：「大德！汝豈不聞如來說有九橫死耶？是故勸造續命幡燈，修諸福德；以修福故，盡其壽命，不經苦患。」阿難問言：「九橫云何？」救脫菩薩言：「若諸有情，得病雖輕，然無醫藥及看病者，設復遇醫，授以非藥，實不應死而便橫死。又信世間邪魔、外道、妖孽之師，妄說禍福，便生恐動，心不自正，卜問覓禍，殺

ในกาลนั้น พระอานนท์เอ่ยถามพระปริตราณะโพธิสัตว์ต่อว่า "กุลบุตร! หากสรรพสัตว์ถึงคราวสิ้นอายุขัยจักต่ออายุให้ยืนยาวต่อไปได้อย่างไร" พระปริตราณะโพธิสัตว์กล่าวว่า "ท่านผู้เจริญ! ท่านไม่เคยได้สดับฟังพระตถาคตตรัสถึงอุปัจเฉทกมรณะ ๘ ประเภท[๓๔] หรอกหรือ ด้วยเหตุนี้เราจึงชักชวนให้แขวนธงและจุดประทีปต่อชะตา สร้างสมบุญทั้งหลาย เพื่อให้ผลบุญนั้นหนุนนำให้มีอายุยืนยาวจนถึงสิ้นอายุขัย ไม่ต้องประสบเคราะห์กรรมใดๆ อย่างเฉียบพลัน" พระอานนท์ถามต่อว่า "อุปัจเฉทกมรณะ ๘ ประเภทนั้น ได้แก่อะไรบ้างหรือ" พระปริตราณะโพธิสัตว์ตอบว่า "สรรพสัตว์บางจำพวกเจ็บไข้ได้ป่วยถึงแม้จะมีอาการเล็กน้อย แต่ไม่มีแพทย์รักษา ไม่มี

種種眾生，解奏神明，呼諸魍魎，請乞福祐，欲冀延年，終不能得；愚癡迷惑，信邪倒見，遂令橫死，入於地獄，無有出期，是名初橫。二者，橫被王法之所誅戮。三者，畋獵嬉戲，耽婬嗜酒，放逸無度，橫為非人奪其精氣。四者，橫為火焚。五者，橫為水溺。六者，橫為種種惡獸所噉。七者，橫墮山崖。八者，橫為毒藥、厭禱、呪詛、起屍鬼等之所中害。九者，飢渴所困，不得飲食而便橫死。是

ยารักษาโรค ทั้งขาดผู้ดูแล หากได้พบกับแพทย์ที่ให้ยารักษาไม่ถูกโรค ความจริงเขายังไม่ถึงกาลมรณะแต่กลับต้องตายลงอย่างกะทันหัน นอกจากนี้มีบางคนฝักใฝ่งมงายในลัทธิมาร เดียรถีย์ พ่อมดหมอผี เชื่อฟังคำกล่าวถึงโชคดีและเคราะห์กรรมอันไม่มีมูลแห่งความจริง จึงเกิดความกลัว เกิดโมหะขึ้นในจิตใจ ทำให้หาเรื่องใส่ตนโดยการไปทำนายทายทัก แล้วฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเพื่อมาบูชายัญเทพยดา หรือขอเจ้าป่าเจ้าเขาคุ้มครองให้มีอายุยืนนาน แต่กระนั้นก็ไม่อาจสมปรารถนาได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำที่โง่เขลางมงายเป็นมิจฉาทิฐิ เห็นผิดเป็นชอบ ส่งผลให้คนเหล่านั้นต้องตายด้วยอุบัติเหตุ ตกลงสู่นิรยภูมิไม่ได้ผุดไม่ได้เกิด นี่คืออุปัจเฉทก

為如來略說横死，有此九種。其餘復有無量諸横，難可具說。

มรณะประเภทแรก ประเภทที่สอง คือตายด้วยละเมิดกฎหมายบ้านเมือง จึงถูกประหารชีวิต ประเภทที่สาม ตายเพราะชื่นชอบการล่าสัตว์ ถือเป็นเรื่องสนุก ลุ่มหลงในสุรานารี มีชีวิตตั้งอยู่บนความประมาท จึงตายด้วยถูกอมนุษย์พรากพลังชีวิตไป ประเภทที่สี่ตายเพราะถูกไฟคลอก ประเภทที่ห้า จมน้ำตาย ประเภทที่หก ตายเพราะถูกสัตว์ร้ายกัดกิน ประเภทที่เจ็ด ตกหน้าผาตาย ประเภทที่แปด ตายเพราะยาพิษ คุณไสย คำสาปแช่ง ผู้อื่นปลุกผีให้มาทำร้าย ประเภทที่เก้า ตายเพราะความอดอยากหิวโหย ขาดน้ำ ขาดอาหาร นี่คืออุปัจเฉทกมรณะที่พระตถาคตเจ้าทรงตรัสไว้โดยย่อ มีทั้งหมด ๙ ประเภท นอกจากนี้ยังมีอุปัจเฉทกมรณะอีกมากมายไม่อาจประมาณ ยากที่จะกล่าวได้โดยละเอียด”

「復次，阿難！彼琰魔王主領世間名籍之記。若諸有情，不孝五逆，破辱三寶，壞君臣法，毀於信戒，琰魔法王，隨罪輕重，考而罰之。是故我今勸諸有情，然燈造幡，放生修福，令度苦厄，不遭眾難。」

"ดูก่อน ท่านอานนท์! พญายมราชองค์นั้นเป็นผู้ดูแลบัญชีกรรมของสรรพสัตว์ทั้งหลาย หากสรรพสัตว์เหล่าใด กระทำอนันตริยกรรม[๓๕] ลบหลู่พระรัตนตรัย ไม่ซื่อสัตย์ต่อชาติบ้านเมือง ก่อกบฏสร้างความโกลาหล ประพฤติตนผิดศีล พญายมราชจักไต่สวนและลงโทษสรรพสัตว์เหล่านั้นตามความผิดหนักเบาที่ได้กระทำ ด้วยเหตุนี้ วันนี้เราจึงชักชวนให้สรรพสัตว์ทั้งหลายจุดประทีปประดับธง ปล่อยชีวิตสัตว์สร้างสมบุญ เพื่อให้รอดพ้นจากทุกข์ภัยทั้งปวง"

爾時，眾中有十二藥叉大將，俱在會坐，所謂：

宮毘羅大將，
伐折羅大將，
迷企羅大將，
安底羅大將，
頞儞羅大將，
珊底羅大將，
因達羅大將，
波夷羅大將，
摩虎羅大將，
真達羅大將，
招杜羅大將，
毘羯羅大將。

此十二藥叉大將，一一各有七千藥叉以為眷屬，同時舉聲白佛言：「世尊！我等今者，蒙佛威力，得聞世尊藥師琉璃光如來名號，不復更有惡趣之怖。我等相率，皆

ลำดับนั้น ณ ท่ามกลางธรรมสภามีมหาเสนายักษ์ ๑๒ ตนประทับอยู่ด้วย ได้แก่ กุมภีระมหาเสนา วัชระมหาเสนา มิหิระมหาเสนา อัณฑิระมหาเสนา อนิละมหาเสนา ศัณฑิละมหาเสนา อินทระมหาเสนา ปัชระมหาเสนา มโหรคะมหาเสนา กินนระมหาเสนา จตุระมหาเสนา และวิกราละมหาเสนามหาเสนายักษ์ ๑๒ ตนนี้แต่ละตนล้วนมียักษ์ ๗,๐๐๐ ตนเป็นบริวาร ได้เปล่งเสียงกราบทูลพระพุทธองค์ขึ้นพร้อมกันว่า "ข้าแต่องค์ภควันต์ด้วยพุทธานุภาพแห่งพระองค์ วันนี้พวกข้าพเจ้าจึงได้สดับนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า ทำให้หมดสิ้นความหวาดกลัวที่จะตกไปสู่อบายภูมิอีก ข้าพเจ้าทั้งหลายรวมใจเป็นหนึ่งขอถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งตราบจนชีวิตจะหาไม่ และขอ

同一心，乃至盡形歸佛法僧，誓當荷負一切有情，為作義利饒益安樂。隨於何等村城、國邑、空閑林中，若有流布此經，或復受持藥師琉璃光如來名號，恭敬供養者，我等眷屬衛護是人，皆使解脫一切苦難；諸有願求，悉令滿足。或有疾厄求度脫者，亦應讀誦此經，以五色縷，結我名字，得如願已，然後解結。」	ตั้งสัตย์สาบานจะปกป้องคุ้มครองสรรพสัตว์ทั้งหลาย จะกระทำคุณความดีเพื่อยังประโยชน์และความสุขแก่เขาเหล่านั้น ไม่ว่าแห่งหนตำบลใด หรือในป่าเขาลำเนาไพร หากพระสูตรนี้เผยแผ่ไปถึง มีการระลึกท่องบ่นพระนามแห่งไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า ตลอดจนสักการะบูชาพระองค์ด้วยความเคารพ พวกข้าพระองค์และบริวารทั้งหลายจะปกปักรักษาผู้คนเหล่านั้นให้รอดพ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้น ปรารถนาสิ่งใดจักได้สมปรารถนา หากผู้ใดปรารถนาจะหายจากอาการป่วยไข้ จงท่องบ่นสาธยายพระสูตรนี้ รวมทั้งนำด้าย ๕ สีมาถักเป็นอักษรประกอบเป็นนามของข้าพระองค์ทั้ง ๑๒ ตน แล้วจะได้สมตามความปรารถนา จากนั้นจึงคลายปมด้ายทิ้งเสีย

爾時，世尊讚諸藥叉大將言：「善哉！善哉！大藥叉將！汝等念報世尊藥師琉璃光如來恩德者，常應如是利益安樂一切有情。」	ในกาลนั้น องค์สมเด็จพระภควันต์ทรงสรรเสริญมหาเสนายักษ์ตรัสว่า "สาธุ! สาธุ! มหาเสนายักษ์! พวกท่านสามารถระลึกถึงคุณอันประเสริฐของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าและปรารถนาที่จะทดแทนคุณนั้นควรยังประโยชน์และความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายเช่นนี้แล
爾時，阿難白佛言：「世尊！當何名此法門？我等云何奉持？」佛告阿難：「此法門名說藥師琉璃光如來本願功德；亦名說十二神將饒益	ลำดับนั้น พระอานนท์กราบทูลต่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า "ข้าแต่องค์ภควันต์! ควรจะขนานนามแลยึดถือธรรมปริยายนี้อย่างไรหรือพระเจ้าข้า" พระพุทธองค์ตรัสตอบพระอานนท์ว่า "ธรรมปริยายนี้มีนามว่า

有情結願神呪；亦名拔除一切業障；應如是持。」時薄伽梵說是語已，諸菩薩摩訶薩，及大聲聞，國王、大臣、婆羅門、居士，天、龍、藥叉、揵達縛、阿素洛、揭路荼、緊捺洛、莫呼洛伽、人非人等，一切大眾，聞佛所說，皆大歡喜，信受奉行。

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร อีกนามหนึ่งว่าทวาทศเสนาสัตตวารถะกริยาปณิธานธารณี แลมีอีกนามหนึ่งว่าถอนรากวิบากกรรมทั้งปวงควรยึดถือปฏิบัติดังนี้แล" เมื่อสมเด็จองค์พระภควันต์ทรงตรัสแสดงพระธรรมเทศนานี้จบบรรดาพระโพธิสัตว์มหาสัตว์สงฆ์สาวก พระราชา มหามนตรีพราหมณ์ คหบดี อมนุษย์แปดเหล่าอันได้แก่ เทพ นาค ยักษ์ คนธรรพ์อสูร ครุฑ กินนร มโหราค ต่างยินดีพอใจในธรรม น้อมนำไปยึดถือปฏิบัติด้วยความศรัทธา







บทที่ ๓
อธิบายเนื้อหาและอิทธิพลของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

๓.๑ อธิบายเนื้อหาที่ปรากฏในไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

ไภษัชยคุรุ (藥師) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เย่าซือ" สันสกฤตคือ Bhaiṣajyaguru เป็นพระพุทธเจ้าผู้เป็นประธานแห่งศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตร ณ เบื้องบูรพาทิศ เมื่อครั้งบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคพระองค์ทรงตั้งมหาปณิธาน ๑๒ ประการ เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ และเหตุเภทภัยต่างๆ สร้างศรัทธาให้สรรพสัตว์ดำเนินไปบนเส้นทางแห่งความพ้นทุกข์ จนเป็นปัจจัยให้พระองค์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในที่สุด โดยศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตรของพระองค์นั้นเปี่ยมล้นไปด้วยกุศลบารมีไม่ผิดแผกไปจากสุขาวดีพุทธเกษตรของพระอมิตาภพุทธเจ้า ณ แดนประจิมทิศ ความเชื่อเกี่ยวกับไภษัชยคุรุถือเป็นความเชื่อหนึ่งของนิกายสุขาวดีหรือจิ้งถู่จง (净土宗) ซึ่งมีผู้นับถือกันอย่างแพร่หลายมาเป็นระยะเวลายาวนาน นิกายสุขาวดีเป็นพุทธศาสนาฝ่ายจีนนิกายหนึ่ง มีต้นกำเนิดจากพระสูตรอินเดีย แต่ในอินเดียมิได้มีนิกายแยกออกมาเป็นการเฉพาะอย่างในประเทศจีน

คำว่า "ไภษัชยคุรุ" (藥師) หากแปลตามตัวอักษรนั้นหมายถึงหมอยา หรือแพทย์ พระพุทธศาสนาสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่าเป็นแพทย์ผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ทรงสามารถรักษาโรคทั้งปวงของสรรพสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นโรคทางกายคือการแก่ เจ็บ ตาย หรือโรคทางใจอันได้แก่ โลภ โกรธ หลง ทั้งนี้โรคทางกายของคนเรานั้น ส่วนใหญ่เกิดจากจิตใจที่ไม่สมดุล ธรรมะจึงเป็นยาขนานเอกที่พระพุทธเจ้าทรงมอบให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายผู้ยังคงเจ็บป่วยด้วยโรคทางกายและใจ หากยึดตามความหมายนี้ สามารถขนานนามพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ได้ว่า "ไภษัชยคุรุ" แต่เนื่องจากพระตถาคตแห่งพุทธเกษตรแดนบูรพานี้ทรงให้ความสำคัญกับการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย และการรักษาโรคทางกายของสรรพสัตว์โดยเฉพาะ จึงขนานนามพระองค์ว่า "ไภษัชยคุรุ"

คำว่า "ไวฑูรยประภาสย" (琉璃光) เสียงภาษาจีนกลางว่า "หลิวหลีกวง" สันสกฤต Vaidūryaprabhasya เป็นชื่อของไภษัชยคุรุตถาคต ไวฑูรย์ หรือไพฑูรย์ คือแก้วล้ำค่าหายากชนิดหนึ่ง สีเหมือนท้องฟ้าสว่างยามไร้เมฆหมอก ทั้งเหมือนน้ำทะเลที่ใสสะอาดบริสุทธิ์มีเนื้อแข็งเช่นเดียวกับเพชร ประภาสย หมายถึงแสง ชื่อ "ไวฑูรยประภาสย" นี้เป็นการนำแสงแห่งไวฑูรยรัตนะ หรือแสงของแก้วไพฑูรย์อันเรืองรุ่ง มาเปรียบกับพุทธคุณแห่งไภษัชยคุรุตถาคตอันยิ่งใหญ่ไม่อาจประมาณได้ ข้อความตอนหนึ่งของพระสูตรกล่าวว่า

"เมื่อเราได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไปแล้ว ขอให้กายของเราเหมือนดั่งไวฑูรยรัตนะ อันสว่างสุกใสทั้งภายในและภายนอก สะอาดบริสุทธิ์ไร้ซึ่งตำหนิใด สาดแสงส่องสว่างไปทั่วหล้า

ทรงไว้ซึ่งกุศลอันยิ่งใหญ่ สถิตอยู่ในความสงบระงับ ทรงรัศมีสว่างโชติช่วงเฉกอินทรชาละ รุ่งโรจน์เหนือสุริยันแลจันทรา แลแสงนั้นจักส่องนำทางให้สรรพสัตว์ผู้มีดวงตามืดบอดเกิดปัญญา สามารถกระทำการใดๆ ได้สำเร็จตามที่ใจตนปรารถนา”

จากข้อความดังกล่าว “ไวฑูรยประภาสย” สะท้อนถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า คือพระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตมีพระโพธิสัตว์ ๒ พระองค์คือ พระสุริยประภาสยโพธิสัตว์ และพระจันทรประภาสยโพธิสัตว์ คอยช่วยเหลือพระองค์เผยแผ่ธรรมช่วยสรรพสัตว์ให้ข้ามพ้นโอฆสงสาร เหมือนกับพระอาทิตย์และพระจันทร์ที่คอยสับเปลี่ยนหมุนเวียนให้แสงสว่างแก่โลก แสงอาทิตย์ให้ความร้อน ความอบอุ่น ก่อกำเนิดสรรพชีวิต เปรียบดังแสงแห่งปัญญา แสงจันทร์นั้นสงบเยือกเย็น คอยส่องนำทางในยามค่ำคืนอันมืดมน เปรียบดังแสงแห่งกรุณา แสงสว่างในโลกนั้นไม่มีแสงใดยิ่งกว่าแสงอาทิตย์และแสงจันทร์ แต่ไวฑูรยประภาสยเหนือกว่าแสงอาทิตย์และแสงจันทร์ เปรียบดังพระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณอันเป็นเลิศของพระพุทธองค์

คำว่า “ปูรวปณิธาน” (本願) เสียงภาษาจีนกลางว่า “เปิ่นย่วน” สันสกฤต Pūrvapraṇidhāna คือปณิธานที่พระโพธิสัตว์ทรงปฏิญาณไว้เมื่อครั้งบำเพ็ญโพธิสัตวมรรค อันเป็นเหตุให้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แนวความคิดเรื่องปูรวปณิธานมีที่มาจากชาดกหรือเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ขณะบำเพ็ญบารมี กระทำในสิ่งที่ยาก อดทนในเรื่องที่ยาก หรือแม้แต่การสละชีวิตเพื่อ

เป็นทาน ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตทรงกระทำสัจกิริยาประกาศมหาปณิธาน ๑๒ ประการ ในที่นี้ ผู้แปลจักได้อธิบายเนื้อหาที่ปรากฏตามแนวทางในหนังสือ "คัมภีร์" (《經典》) ซึ่งเป็นหนังสือลำดับที่ ๒ ในรวมหนังสือชุด "พุทธศาสนา" (《佛教》 叢書之二) ของวัดฝอกวงซันโดยสรุปดังนี้

มหาปณิธานประการที่ ๑ สรรพสัตว์และพุทธะเสมอภาค ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป ขอให้พระวรกายปรากฏรัศมีโชติช่วงสว่างไสวสาดส่องไปทั่วทุกโลกธาตุอันไม่มีสิ้นสุดไม่มีประมาณ แลดูสง่างามน่าเลื่อมใส ด้วยถึงพร้อมในมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ และอสีตยานุพยัญชนะ ๘๐ ประการ แลให้สรรพสัตว์ทั้งหลายมีความเสมอภาคไม่แตกต่างจากพระองค์

มหาปณิธานประการที่ ๑ นี้ให้ความสำคัญกับการสำแดงสัมโภคกายซึ่งเป็นกายทิพย์ที่ประดับในแดนพุทธเกษตรของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้า เพื่อให้สรรพสัตว์ได้มีดวงตาเห็นธรรม เดิมทีกายของปุถุชนนั้นล้วนมีไวฑูรยประภาสยอยู่แล้ว แต่ถูกบดบังด้วยกิเลสทั้งปวง เมื่อไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงเปล่งแสงสาดส่องไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในความมืดมิด ความมืดนั้นจักอันตรธานหายไป ช่วยให้พวกเขาได้มีดวงตาเห็นธรรม

มหาปณิธานประการที่ ๒ ส่องนำทางปัญญา ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป ขอให้พระวรกายของพระองค์เหมือนดั่ง

ไวฑูรยรัตนะ อันสว่างสุกใสทั้งภายในและภายนอก สะอาดบริสุทธิ์ไร้ซึ่งตำหนิใด สาดแสงส่องสว่างไปทั่วหล้า ทรงไว้ซึ่งกุศลอันยิ่งใหญ่ สถิตอยู่ในความสงบระงับ ทรงรัศมีสว่างโชติช่วงเฉกอินทรชาละ รุ่งโรจน์เหนือสุริยันแลจันทรา แลให้แสงนั้นส่องนำทางสรรพสัตว์ผู้มีดวงตามืดบอดเกิดปัญญา สามารถกระทำการใดๆ ได้สำเร็จตามที่ใจตนปรารถนา

มหาปณิธานประการที่ ๓ บริจาคสิ่งของจำเป็นอย่างไม่หมดสิ้น ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป พระองค์จะใช้กุศโลบายอันไม่อาจประมาณได้ ช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้มีปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างไม่หมดสิ้น ไม่ให้สรรพชีวิตต้องทุกข์ยากขาดแคลน

มหาปณิธานประการที่ ๔ นำทางสู่มหายาน ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป จะช่วยเหลือสรรพสัตว์ที่หลงเดินทางผิดประพฤติธรรมอันเป็นอกุศล ให้กลับสู่หนทางแห่งปัญญา และจักชี้นำผู้ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางแห่งสาวกยาน และปัจเจกพุทธยานให้หันมายึดถือวิถีปฏิบัติแห่งมหายานโดยไม่มีการหวนกลับ

มหาปณิธานประการที่ ๒ และประการที่ ๓ ให้ความสำคัญกับความสำเร็จของการงาน และความถึงพร้อมด้วยปัจจัยในการดำรงชีวิต เน้นไปในเรื่องความสมบูรณ์ทางวัตถุ มหาปณิธานประการที่ ๔ เน้นด้านความถึงพร้อมของสัมมาทิฐิ ไม่ให้หลงเดินทางผิด ไม่ว่าในชีวิตประจำวันหรือในเส้นทางแห่งการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น โดยชูแนวทางปฏิบัติของมหายาน

มหาปณิธานประการที่ ๕ มีศีลอันบริสุทธิ์ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป ขอให้สรรพสัตว์อันไม่มีประมาณ ผู้ที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ มีศีลอันบริสุทธิ์ไม่ด่างพร้อย สมบูรณ์พร้อมด้วยตรีวิธานิศีล หากแม้นย่อหย่อนพลาดพลั้งเมื่อได้สดับนามของพระองค์ ก็จักหวนคืนสู่ความบริสุทธิ์ ไม่ต้องตกไปสู่อบายภูมิ

มหาปณิธานประการที่ ๑ - ๔ ถือเป็นการสร้างความสุข ส่วนข้อที่ ๕ ไปจนถึงข้อสุดท้ายถือเป็นการช่วยให้พ้นทุกข์

มหาปณิธานประการที่ ๖ กายใจสมประกอบ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป หากสรรพสัตว์ทั้งหลายได้รับทุกขเวทนาจากความไม่สมประกอบต่างๆ ของร่างกายและจิตใจ เมื่อได้สดับนามของพระองค์ ขอให้สรรพสัตว์เหล่านั้นจงกลับมามีร่างกายที่สง่างามถึงพร้อมด้วยสติปัญญา ไร้ซึ่งความทุกข์จากภาวะไม่สมประกอบทั้งหลาย

มหาปณิธานประการที่ ๗ กายใจเป็นสุข ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป หากสรรพสัตว์ทั้งหลายประสบกับโรคภัยรุมเร้า ปราศจากคนช่วยเหลือ ขาดแพทย์ผู้รักษา ไม่มียารักษาโรค ไร้ญาติขาดมิตร ยากจนเข็ญใจ ขอให้โรคทั้งปวงของเขาจงหายเมื่อได้สดับนามของพระองค์ ทั้งให้มีความสุขทั้งกายใจ ครอบครัวสมบูรณ์พร้อมด้วยโภคทรัพย์ไปจนถึงสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในที่สุด

มหาปณิธานประการที่ ๖ ให้ความสำคัญกับการรักษาโรคทางกายและทางใจ ส่วนมหาปณิธานประการที่ ๗ ให้ความสำคัญกับการรักษาผู้ป่วยอนาถาแสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาของพระพุทธเจ้าที่แผ่ไปยังสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าอย่างทั่วถึง

มหาปณิธานประการที่ ๘ เปลี่ยนจากสตรีเป็นบุรุษ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป ขอให้สตรีที่ได้รับความทุกข์ทรมานเบื่อหน่ายในสภาพร่างกายที่เป็นหญิงของตน สามารถเปลี่ยนร่างจากหญิงเป็นชาย สมบูรณ์พร้อมด้วยบุรุษลักษณะ เมื่อได้สดับนามของพระองค์ อีกทั้งสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในที่สุด

ตามคติมหายาน สรรพสัตว์ทั้งหลายนั้นเท่าเทียม สตรีและบุรุษต่างเท่าเทียม แต่เนื่องจากเพศหญิงนั้นมักมีเรื่องทุกข์มากกว่าเพศชายจึงได้ขอให้หญิงที่ปรารถนาอยากเป็นชายได้สมดั่งปรารถนา

มหาปณิธานประการที่ ๙ กลับใจจากความเห็นผิด ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป พระองค์จักนำพาสรรพสัตว์ให้รอดพ้นจากบ่วงแห่งพญามาร และมิจฉาทิฐิทั้งหลาย ช่วยให้พวกเขาประพฤติปฏิบัติตามมรรคาแห่งพระโพธิสัตว์ เพื่อให้สามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้ในกาลอันใกล้

มหาปณิธานประการนี้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นจากมิจฉาทิฐิทั้งปวง ประพฤติปฏิบัติตามมรรคาแห่งพระโพธิสัตว์จนสามารถบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณได้

มหาปณิธานประการที่ ๑๐ พ้นจากทุกข์กลัดกลุ้ม ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป หากมีสรรพสัตว์ถูกข่มเหงเหยียบย่ำศักดิ์ศรี ถูกความทุกข์โทมนัสกลัดกลุ้มแผดเผา ได้รับทุกขเวทนาทั้งกายและใจ ขอให้เขาเหล่านั้นจงหลุดพ้นจากความทุกข์กลัดกลุ้มทั้งปวงเมื่อได้สดับนามแห่งพระองค์

มหาปณิธานประการนี้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือนักโทษผู้กระทำผิดให้ได้มีโอกาสกลับตัวกลับใจ

มหาปณิธานประการที่ ๑๑ ได้รับอาหารอันเลิศ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป จะช่วยให้สรรพสัตว์ที่ได้รับทุกขเวทนาจากความอดอยากหิวโหยจนต้องทำกรรมชั่วต่างๆ เพื่อให้ตนอยู่รอด ได้อิ่มท้องด้วยอาหารอันเลิศในเบื้องต้น และใช้รสแห่งพระธรรม ประดิษฐานความสุขจากการหลุดพ้นอันเป็นบรมสุขไว้ในใจของสรรพสัตว์เหล่านั้น

มหาปณิธานประการนี้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นจากความอดอยากหิวโหยทางกาย ด้วยรสของอาหาร ซึ่งเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งในการสร้างศรัทธาเพื่อนำหมู่สัตว์ให้พ้นจากความอดอยากหิวโหยทางใจ ด้วยรสแห่งพระธรรม

มหาปณิธานประการที่ ๑๒ ได้รับเครื่องแต่งกายอันเลิศ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานว่าเมื่อได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในชาติถัดไป หากมีสรรพสัตว์ผู้ยากไร้ ปราศจากเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ต้องทนทุกข์ทรมานจากยุง เหลือบ ความหนาว ความร้อน

ทั้งในยามกลางวันและยามค่ำคืน พระองค์จะช่วยให้เขาเหล่านั้นได้รับเสื้อผ้าอาภรณ์อันปราณีต รวมถึงเครื่องประดับล้ำค่าทั้งหลาย ห้อมล้อมด้วยการร่ายรำประโคมดนตรี ได้รับความรื่นเริงบันเทิงใจดังประสงค์

มหาปณิธานประการนี้ไม่เพียงให้ความสำคัญกับการบริจาคเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเพื่อขจัดความทุกข์ทางกาย แต่ยังให้ความสำคัญกับการขัดเกลาทางสังคมอีกด้วย การได้รับความบันเทิงอย่างเหมาะสม สามารถช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสามัคคี

จากมหาปณิธานทั้ง ๑๒ ประการนี้ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาหลักนั้นได้นำการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บ เชื่อมโยงเข้ากับประโยชน์ในปัจจุบัน โดยคำนึงถึงปัญหาในชีวิตประจำวันและผู้ที่ยากจนข้นแค้นเป็นหลัก นอกจากนี้ยังให้โอกาสกับผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกลับใจ ทำให้หลักธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่าย และเป็นของทุกคน สะท้อนความเป็นมหายาน ซึ่งหมายถึงยานอันใหญ่ที่สามารถขนสรรพสัตว์จำนวนมากให้ข้ามพ้นห้วงโอฆสงสารได้เป็นอย่างดี

"ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ" ความเจ็บป่วยเป็นทุกข์พื้นฐานที่ทุกคนต้องเผชิญ หากร่างกายยังถูกความทุกข์รุมเร้า ก็ยากที่จะพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นได้ ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าทรงตั้งปณิธานที่จะแก้ไขความทุกข์นี้ รวมทั้งความทุกข์จากการขาดแคลนปัจจัยในการดำรงชีวิตด้านอื่น เพื่อเตรียมพร้อมจิตใจของสรรพสัตว์ให้สามารถรับธรรมะที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาจิตใจเป็นลำดับต่อไป จนถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระศาสนาคือการเห็นธรรมตามความเป็นจริง ปณิธานทั้ง ๑๒ ประการนี้แท้จริงเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งเพื่อสร้าง

ศรัทธาแก่สรรพสัตว์ ตามคติของนิกายสุขาวดี การยึดมั่นศรัทธาในพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าสอดคล้องกับความปรารถนาของสาธุชนทั่วไป พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าจึงได้รับความเคารพศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนอย่างแพร่หลาย

สำหรับวัดฝอกวงซันนั้นให้ความสำคัญกับไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรอย่างสูง ทั้งนี้พระมหาเถราจารย์ไท่ซีว์ (太虛大師) (ค.ศ. ๑๘๙๐ - ๑๙๔๗) ได้อธิบายพระสูตรไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรด้วยตัวท่านเอง ท่านมีความเห็นว่าความเชื่อเกี่ยวกับไภษัชยคุรุตถาคตที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ในปัจจุบัน จะสามารถส่งเสริมแนวความคิดของการสร้างพุทธเกษตรหรือวิสุทธิภูมิบนโลกมนุษย์ (人間淨土) ได้ เพราะสำหรับผู้ที่เข้าใจธรรมะตามความเป็นจริง แดนสุขาวดีที่แท้นั้นไม่ได้อยู่ในโลกธาตุอื่นหรือในโลกหน้า แต่อยู่ในโลกนี้ อยู่ ณ ปัจจุบันขณะนี้เอง ความคิดเช่นนี้ ยังสอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนซึ่งมีต้นตอจากปรัชญาขงจื๊อที่ให้ความสำคัญกับโลกนี้ ชีวิตนี้

๓.๒ อิทธิพลของไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร

พระพุทธศาสนาแบบมหายานนับถือพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์มาอย่างช้านาน โดยสร้างเป็นองค์พระปฏิมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถของวัดต่างๆ ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์นั้น แบ่งเป็น ๒ คติ คติหนึ่งนั้นยึดตามมิติด้านเวลา ได้แก่พระพุทธเจ้าในอดีต คือ

พระทีปังกรพุทธเจ้า(燃燈佛) พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน คือพระศากยมุนีพุทธเจ้า (釋迦牟尼佛) และพระพุทธเจ้าในอนาคต คือพระศรีอริยเมตไตรย (彌勒佛) ส่วนอีกคติหนึ่งยึดตามมิติด้านพื้นที่ ได้แก่พระพุทธเจ้าแห่งพุทธเกษตรเบื้องประจิม คือพระอมิตาภพุทธเจ้า (阿彌陀佛) พระพุทธเจ้าแห่งเบื้องกลางคือโลกธาตุที่เราอาศัยอยู่นี้ ได้แก่ พระศากยมุนีพุทธเจ้า (釋迦牟尼佛) และพระพุทธเจ้าแห่งพุทธเกษตรเบื้องบูรพา คือไภษัชยคุรุพุทธเจ้า (藥師佛) หรือพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้าซึ่งปรากฏในพระสูตรนี้

ความเชื่อเรื่องไภษัชยคุรุพุทธเจ้าและพุทธเกษตรของพระองค์เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อในนิกายสุขาวดี (淨土宗) ซึ่งเชื่อถือกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวพุทธจีน ญี่ปุ่น เกาหลี หรือจีนโพ้นทะเล นิกายนี้เชื่อว่าวิสุทธิภูมิหรือแดนพุทธเกษตรนั้นมีอยู่ ๒ แห่ง คือพุทธเกษตร ณ ประจิมทิศ หรือสุขาวดีพุทธเกษตรของพระอมิตาภพุทธเจ้า (極樂世界 หรือ 西方淨土) และพุทธเกษตร ณ บูรพาทิศ หรือศุทธิไวฑูรย์พุทธเกษตรของไภษัชยคุรุพุทธเจ้า (淨琉璃世界 หรือ 東方淨土) ความเชื่อเกี่ยวกับพระอมิตาภพุทธเจ้านั้น ได้แก่การขานพระนามของพระอมิตาภพุทธเจ้าด้วยความศรัทธา เพื่อให้ได้ไปเกิดในแดนสุขาวดี เป็นการทำเพื่อประโยชน์ในอนาคตหรือชาติหน้า ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับไภษัชยคุรุพุทธเจ้านั้น ได้แก่การขานพระนามของพระองค์ด้วยความศรัทธา เพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยและยืดอายุขัย เป็นการทำเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหรือชาตินี้

ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรถือเป็นพระสูตรสำคัญหนึ่งตามคติความเชื่อสุขาวดีพุทธเกษตร หลักธรรมที่ปรากฏในพระสูตรนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นไปเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย สั่งสมบุญบารมี สร้างประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการบรรลุธรรมเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต แนวความคิดในการช่วยเหลือสรรพสัตว์ของพระสูตรนี้ส่งอิทธิพลต่อวิวัฒนาการและการเผยแผ่ศาสนาพุทธในประเทศจีนอย่างมาก จวบจนปัจจุบัน วัดในประเทศจีน หรือแม้แต่วัดที่เป็นที่นับถือในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเล ยังคงมีการสวดสรรเสริญพระนามของไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าในการทำวัตรเช้า-เย็น หรือในพิธีกรรมทางศาสนาอื่นๆ นอกจากนี้ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรยังเป็นพระสูตรสำคัญอีกพระสูตรหนึ่งของพระพุทธศาสนาฝ่ายวัชรยานอีกด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้นยังมีการรับความเชื่อเกี่ยวกับพระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคตเจ้ามาด้วย โดยมาผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากการจัดทำพระกริ่งไภษัชยคุรุพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อกันว่าสามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและเภทภัยต่างๆ ได้

เชิงอรรถ

๑ พระภควันต์ (薄伽梵) หมายถึงพระพุทธเจ้า เป็นการถ่ายถอดเสียงจากคำว่า "ภควัต" Bhagavat ในภาษาสันสกฤต ภาษาจีนใช้คำว่า "ผัวเจียผัว" (婆迦婆) "ปั๋วเจียฝาน" (薄伽梵) หรือ "ผัวเจียฝาน" (婆迦梵) ในการถ่ายถอดเสียงคำนี้ หากแปลเป็นภาษาจีนใช้คำว่า "ซื่อจุน" (世尊) ซึ่ง "ซื่อจุน" แปลได้ทั้งคำว่าโลกนาถ Lokanatha และภควัต Bhagavat ในพระสูตรมีทั้งที่แปลแบบถ่ายถอดเสียงเป็น "ปั๋วเจียฝาน" และแปลตามความหมายเป็น "ซื่อจุน" ผู้แปลเลือกใช้คำว่า "พระภควันต์" ตามที่นิยมในภาษาไทยทั้งสองคำ

๒ สังคีตพฤกษ์ (樂樹音) ชื่อต้นไม้ ด้วยเหตุที่ในป่านั้นนกการเวกได้ส่งเสียงร้องอันไพเราะเสนาะหู อีกทั้งมีลมอ่อนพัดโชยมาทำให้ใบและกิ่งก้านสาขาของต้นไม้กระทบกันจนเกิดเป็นเสียงของธรรมชาติอันน่าอัศจรรย์ เฉกเช่นการบรรเลงดนตรี จึงเรียกต้นไม้นี้ว่าสังคีตพฤกษ์

๓พระโพธิสัตว์มหาสัตว์(菩薩摩訶薩)เสียงภาษาจีนกลางว่า "ผูซ่าหมัวเฮอซ่า" เป็นการถ่ายถอดเสียงมาจากคำว่า "โพธิสัตว์มหาสัตว์" โดยอาจถอดเป็นอย่างอื่นอีก เช่น "ผูถีซ่าตั่วหมัวเฮอซ่า" (菩提薩埵摩訶薩) คำว่ามหาสัตว์แปลว่าสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่ ใช้กับพระโพธิสัตว์ที่บรรลุภูมิชั้นสูงคือชั้น ๗ ถึง ๑๐ ซึ่งมีทั้งหมดสิบชั้น เป็นพระโพธิสัตว์ผู้มีปณิธานจรรยาเพื่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย

[๔] อมนุษย์แปดเหล่า (人非人) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เหรินเฟยเหริน" มีหลายความหมาย ได้แก่ ๑. มนุษย์และอมนุษย์ คือมาจากคำว่า มนุษย์รวมกับอมนุษย์ ๒. อีกชื่อหนึ่งของกินนร ๓.เป็นคำเรียกรวมของเทียนหลงปาปู้(天龍八部)แปลเก็บความได้ว่า "อมนุษย์แปดเหล่า" ประกอบด้วย เทพ นาค ยักษ์ คนธรรพ์ อสูร ครุฑ กินนร มโหราค เป็นอมนุษย์แปดจำพวก เทพสถิตอยู่ในสวรรค์ แต่ยังไม่อาจละจากโลกิยสุข มักทำสงครามกับพวกอสูร "หลง" ในภาษาจีนปกติคือมังกร แต่จีนใช้แปลคำว่านาคในพุทธศาสนา เป็นผู้พิทักษ์พุทธศาสนา ยักษ์เคลื่อนไหวว่องไว มีทั้งดีและชั่ว คนธรรพ์เป็นนักดนตรี กายมีกลิ่นหอม ไม่กินเนื้อสัตว์ อสูรมักทำสงครามกับเทพ อสูรชายรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ หญิงมีรูปลักษณ์งดงาม ครุฑเป็นนกยักษ์มีพละกำลังมาก กินนาคเป็นอาหาร กินนรชอบร้องเพลงและรำฟ้อน รูปกายภายนอกเหมือนมนุษย์แต่มีเขาหนึ่งเขา บ้างก็ว่าศีรษะเป็นม้าตัวเป็นคน บ้างก็ว่าศีรษะเป็นคนตัวเป็นม้า บ้างก็ว่าศีรษะเป็นคนตัวเป็นนก มโหราคเป็นอมนุษย์ชั้นต่ำ ตามรูปศัพท์มาจากคำว่า "มหา-ใหญ่" + "อุรค-ไปด้วยอก ซึ่งได้แก่งู" มโหราคจึงหมายถึงเทพแห่งงูใหญ่ (大蟒神) บ้างตัวเป็นงู หัวเป็นคน บ้างตัวเป็นคน หัวเป็นงู คนไทยรู้จักคำว่า "เทียนหลงปาปู้" นี้ในชื่อว่า "แปดเทพอสูรมังกรฟ้า" ตามที่ น.นพรัตน์ ใช้แปลชื่อนิยายกำลังภายในของกิมย้ง

ข้อความตอนนี้ภาษาจีนโบราณมิได้แบ่งวรรคตอน ฉบับพิมพ์สมัยหลังมักแบ่งแต่แบ่งต่างกัน มีทั้งที่แบ่งเป็น天、龍、藥叉、人非人等 และแยกเป็น 天、龍、藥叉、人、非人等

ผู้แปลพิจารณาแล้ว หากแบ่งเช่นนี้ เท่ากับคำว่า "เหรินเฟยเหริน" หรือ "เหริน" "เฟยเหริน" แยกกับข้างหน้า จะแปลว่า เทพ นาค ยักษ์ มนุษย์ และอมนุษย์ซึ่งจะไม่เข้ากับบริบทเพราะเทพนาคยักษ์ฯลฯก็เป็นอมนุษย์ ข้อความด้านหน้าก็มีกล่าวถึงมนุษย์ ไม่ควรกล่าวข้ามไปข้ามมา ผู้แปลมีความเห็นว่า "เหรินเฟยเหริน" ในที่นี้หมายถึง "อมนุษย์แปดเหล่า" โดยมีการยกตัวอย่าง เทพ นาค ยักษ์ อยู่ข้างหน้า คือยกมาพูดถึง ๓ ประเภท ใน ๘ ประเภท ซึ่งการตีความในที่นี้สอดคล้องกับตอนท้ายของพระสูตรนี้ โดยที่ท้ายพระสูตรจะยกตัวอย่างมาครบถ้วนเป็นอมนุษย์แปดเหล่า อันได้แก่ เทพ นาค ยักษ์ คนธรรพ์ อสูร ครุฑ กินนร มโหราค ในที่นี้จึงจัดวรรคตอนภาษาจีนเป็น 天、龍、藥叉人非人等 และแปลว่า "อมนุษย์แปดเหล่า เช่น เทพ นาค ยักษ์ เป็นอาทิ"

[๕] ธรรมราชา (法王) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ฝ่าหวัง" ในที่นี้หมายถึงพระพุทธเจ้า

[๖] ห่มจีวรคลุมเฉวียงเปิดไหล่ขวา (偏袒右肩) ถ่าน (袒) แปลว่าเปิดให้เห็น เปลือย จึงหมายถึงการเปิดให้เห็นไหล่ขวาข้างเดียว เป็นการแสดงความเคารพ เฉวียงแปลว่าซ้าย เอียง ทแยง

[๗] ปูรวมหาปณิธาน(本大願)เสียงภาษาจีนกลางว่า "เปิ่นต้าย่วน" คือปณิธานที่พระโพธิสัตว์ทรงปฏิญาณไว้เมื่อครั้งบำเพ็ญโพธิสัตวมรรคก่อนจะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

[๘] กาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป (像法轉時) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เซี่ยงฝาจ่วนสือ" ตามคติมหายาน หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานมีการแบ่งยุคการเปลี่ยนแปลงของพระสัทธรรมออกเป็น ๓ กาล

(ตรีกาล) ได้แก่ กาลแห่งสัทธรรม กาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป และกาลแห่งสัทธรรมวิประโลปะ กาลแห่งสัทธรรม (正法) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เจิ้งฝ่า" สันสกฤต Sad-dharma คำว่า "เจิ้ง" (正) หมายถึงแท้ ตรง คำว่า "ฝ่า" (法) หมายถึงธรรมะ กาลแห่งสัทธรรมคือช่วงแรกหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระสัทธรรมคำสอนของพระองค์ยังคงอยู่ เมื่อประพฤติปฏิบัติตามก็สามารถบรรลุมรรคผลได้ กาลต่อมาได้แก่กาลแห่งสัทธรรมปฏิรูป สัทธรรมปฏิรูป หรือสัทธรรมปลอม สัทธรรมเทียม (像法) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เซี่ยงฝ่า" สันสกฤต Saddharma-pratirūpaka คำว่า "เซี่ยง" (像) หมายถึงคล้าย เหมือน ในกาลนี้มีการเผยแผ่ธรรมที่คล้ายคลึงกับกาลแห่งสัทธรรม แต่ก็ยังไม่ใช่สัทธรรมแท้ มีเพียงการสั่งสอนและปฏิบัติธรรม แต่ไม่มีผู้บรรลุมรรคผล กาลที่สามคือกาลแห่งสัทธรรมวิประโลปะ (末法) เสียงภาษาจีนกลางว่า "มั่วฝ่า" สันสกฤต Saddharma-vipralopa คำว่า "มั่ว" (末) หมายถึงปลาย สิ้นสุด กาลแห่งสัทธรรมวิประโลปะ คือช่วงเวลาแห่งการสิ้นไปของพระสัทธรรม ในยุคนี้แม้จะยังมีการสั่งสอนพระธรรม แต่ขาดผู้ประพฤติปฏิบัติ และไม่มีผู้บรรลุมรรคผล

[๙] พระมัญชุศรีโพธิสัตว์กุมาร (曼殊室利童子) เสียงภาษาจีนกลางว่า "มั่นซูซื่อลี่ถงจื่อ" เป็นชื่อเรียกหนึ่งของพระมัญชุศรีโพธิสัตว์ เหตุที่ใส่คำว่า "กุมาร" ต่อท้าย เนื่องจากพระโพธิสัตว์องค์นี้มักสำแดงกายออกมาในรูปของเด็ก

[๑๐] มหาบุรุษลักษณะหรือมหาปุริสลักษณะ ๓๒ (三十二丈夫相) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ซานสือเอ้อร์จั้งฟูเซี่ยง" คือลักษณะของ

มหาบุรุษ มี ๓๒ ประการ ได้แก่ ๑) มีฝ่าพระบาทราบเสมอกัน ๒) ลายพื้นพระบาทเป็นจักร ๓) มีส้นพระบาทยาว (ถ้าแบ่ง ๔ พระชงฆ์ตั้งอยู่ในส่วนที่ ๓) ๔) มีนิ้วยาวเรียว (หมายถึงนิ้วพระหัตถ์และพระบาทด้วย) ๕) ฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอ่อนนุ่ม ๖) ฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทมีลายดุจตาข่าย ๗) มีพระบาทเหมือนสังข์คว่ำ อัฐิข้อพระบาทตั้งลอยอยู่หลังพระบาท กลับกลอกได้คล่อง เมื่อทรงดำเนินผิดกว่าสามัญชน ๘) พระชงฆ์เรียวดุจแข้งเนื้อทราย ๙) เมื่อยืนตรง พระหัตถ์ทั้ง ๒ ลูบจับถึงพระชานุ ๑๐) มีพระคุยหะเร้นอยู่ในฝัก ๑๑) มีฉวีวรรณดุจสีทอง ๑๒) พระฉวีละเอียด ธุลีละอองไม่ติดพระกาย ๑๓) มีเส้นพระโลมาเฉพาะขุมละเส้น ๑๔) เส้นพระโลมาดำสนิท เวียนเป็นทักษิณาวัฏมีปลายงอนขึ้นข้างบน ๑๕) พระกายตั้งตรงดุจท้าวมหาพรหม ๑๖) มีพระมังสะอูมเต็มในที่ ๗ แห่ง (คือหลังพระหัตถ์ทั้ง ๒ และหลังพระบาททั้ง ๒ พระอังสาทั้ง ๒ กับลำพระศอ) ๑๗) มีส่วนพระสรีรกายบริบูรณ์ (ล่ำพี) ดุจกึ่งท่อนหน้าแห่งพญาราชสีห์ ๑๘) พระปฤษฎางค์ราบเต็มเสมอกัน ๑๙) ส่วนพระกายเป็นปริมณฑลดุจปริมณฑลแห่งต้นไทร (พระกายสูงเท่ากับวาของพระองค์) ๒๐) มีลำพระศอกลมงามเสมอตลอด ๒๑) มีเส้นประสาทสำหรับรับรสพระกระยาหารอันดี ๒๒) มีพระหนุดุจคางแห่งราชสีห์ (โค้งเหมือนวงพระจันทร์) ๒๓) มีพระทนต์ ๔๐ ซี่ (ข้างละ ๒๐ ซี่) ๒๔) พระทนต์เรียบเสมอกัน ๒๕) พระทนต์เรียบสนิทมิได้ห่าง ๒๖) เขี้ยวพระทนต์ทั้ง 4 ขาวงามบริสุทธิ์ ๒๗) พระชิวหาอ่อนและยาว (อาจแผ่ปกพระนลาฏได้) ๒๘) พระสุรเสียงดุจท้าวมหาพรหม ตรัสมีสำเนียงดุจนกการเวก

๒๙) พระเนตรดำสนิท ๓๐) ดวงพระเนตรแจ่มใสดุจตาลูกโคเพิ่งคลอด ๓๑) มีอุณาโลมระหว่างพระโขนง เวียนขวา เป็นทักษิณาวัฏ ๓๒) มีพระเศียรงามบริบูรณ์ดุจประดับด้วยกรอบพระพักตร์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ๒๕๕๓: ๓๐๒-๓๐๓)

[๑๑] อนุพยัญชนะ (八十隨形) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ปาสือสุยสิง"ลักษณะน้อยๆ พระลักษณะข้อปลีกย่อยของพระมหาบุรุษ (นอกเหนือจากมหาบุรุษลักษณะ ๓๒) อีก ๘๐ ประการ มักเรียกว่าอสีตยานุพยัญชนะ ได้แก่ ๑) มีนิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทอันเหลืองงาม ๒) นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทเรียวออกไปโดยลำดับแต่ต้นจนปลาย ๓) นิ้วพระหัตถ์ แลนิ้วพระบาทกลมดุจนายช่างกลึงเป็นอันดี ๔) พระนขาทั้ง ๒๐ มีสีอันแดง ๕) พระนขาทั้ง ๒๐ นั้นงอนงามช้อนขึ้นเบื้องบนมิได้ค้อมลงเบื้องต่ำ ดุจเล็บแห่งสามัญชนทั้งปวง ๖) พระนขานั้นมีพรรณอันเกลี้ยงกลมสนิทกันมิได้เป็นริ้วรอย ๗) ข้อพระหัตถ์และข้อพระบาทซ่อนอยู่ในพระมังสะ มิได้สูงขึ้นปรากฏออกมาภายนอก ๘) พระบาททั้งสองเสมอกัน มิได้ย่อมใหญ่กว่ากัน มาตรว่าเท่าเมล็ดงา ๙) พระดำเนินงามดุจอาการเดินแห่งกุญชรชาติ ๑๐) พระดำเนินงามดุจสีหราช ๑๑) พระดำเนินงามดุจดำเนินแห่งหงส์ ๑๒) พระดำเนินงามดุจอุสภราชดำเนิน ๑๓) ขณะเมื่อยืนจะย่างดำเนินนั้น ยกพระบาทเบื้องขวาย่างไปก่อนพระกายเยื้องไปข้างเบื้องขวาก่อน ๑๔) พระชานุมณฑลเกลี้ยงกลมงามบริบูรณ์ บ่มิได้เห็นอัฏฐิสะบ้าปรากฏออกมาภายนอก ๑๕) มีบุรุษพยัญชนะบริบูรณ์ คือมิได้มีกิริยามารยาทคล้ายสตรี

๑๖) พระนาภีมิได้บกพร่อง กลมงามมิได้วิกลในที่ใดที่หนึ่ง ๑๗) พระอุทรมีสัณฐานอันลึก ๑๘) ภายในพระอุทรมีรอยเวียนเป็นทักขิณาวัฏ ๑๙) ลำพระเพลาทั้งสองกลมงามดุจลำสุวรรณกัททลี ๒๐) ลำพระกรทั้งสองงามดุจงวงแห่งเอราวัณเทพยหัตถี ๒๑) พระอังคาพยพใหญ่น้อยทั้งปวงจำแนกเป็นอันดี คือ งามพร้อมทุกสิ่งหาที่ตำหนิบ่มิได้ ๒๒) พระมังสะที่ควรจะหนาก็หนา ที่ควรจะบางก็บางตามที่ทั่วทั้งพระสรีรกาย ๒๓) พระมังสะมิได้หดหู่ในที่ใดที่หนึ่ง ๒๔) พระสรีรกายทั้งปวงปราศจากต่อมและไฝปาน มูลแมลงวันมิได้มีในที่ใดที่หนึ่ง ๒๕) พระกายงามบริสุทธิ์พร้อมสมกันโดยตามลำดับทั้งเบื้องบนแลเบื้องล่าง ๒๖) พระกายงามบริสุทธิ์พร้อมสิ้นปราศจากมลทินทั้งปวง ๒๗) ทรงพระกำลังมากเสมอด้วยกำลังแห่งกุญชรชาติประมาณถึงพันโกฏิช้าง ถ้าจะประมาณด้วยกำลังบุรุษก็ได้ถึงแสนโกฏิบุรุษ ๒๗) มีพระนาสิกอันสูง ๒๙) สัณฐานนาสิกงามแฉล้ม ๓๐) มีพระโอษฐ์เบื้องบนเบื้องต่ำมิได้เข้าออกกว่ากัน เสมอเป็นอันดีมีพรรณแดงงามดุจสีผลตำลึงสุก ๓๑) พระทนต์บริสุทธิ์ปราศจากมูลมลทิน ๓๒) พระทนต์ขาวดุจดังสีสังข์ ๓๓) พระทนต์เกลี้ยงสนิทมิได้เป็นริ้วรอย ๓๔) พระอินทรีย์ทั้ง ๕ มีจักขุนทรีย์เป็นอาทิงามบริสุทธิ์ทั้งสิ้น ๓๕) พระเขี้ยวทั้ง ๔ กลมบริบูรณ์ ๓๖) ดวงพระพักตร์มีสัณฐานยาวสวย ๓๗) พระปรางค์ทั้งสองดูเปล่งงามเสมอกัน ๓๘) ลายพระหัตถ์มีรอยอันลึก ๓๙) ลายพระหัตถ์มีรอยอันยาว ๔๐) ลายพระหัตถ์มีรอยอันตรง บ่มิได้ค้อมคด ๔๑) ลายพระหัตถ์มีรอยอันแดงรุ่งเรือง ๔๒) รัศมีพระกายโอภาสเป็นปริมณฑลโดยรอบ ๔๓) กระพุ้ง

พระปรางค์ทั้งสองเคร่งครัดบริบูรณ์ ๔๔) กระบอกพระเนตรกว้างแลยาวงามพอสมกัน ๔๕) ดวงพระเนตรกอปรด้วยประสาททั้ง ๕ มีขาวเป็นอาทิผ่องใสบริสุทธิ์ทั้งสิ้น ๔๖) ปลายเส้นพระโลมาทั้งหลายมิได้งอมิได้คด ๔๗) พระชิวหามีสัณฐานอันงาม ๔๘) พระชิวหาอ่อนบ่มิได้กระด้างมีพรรณอันแดงเข้ม ๔๙) พระกรรณทั้งสองมีสัณฐานอันยาวดุจกลีบปทุมชาติ ๕๐) ช่องพระกรรณมีสัณฐานอันกลมงาม ๕๑) ระเบียบพระเส้นทั้งปวงนั้นสละสลวยบ่มิได้หดหู่ในที่อันใดอันหนึ่ง ๕๒) แถวพระเส้นทั้งหลายซ่อนอยู่ในพระมังสะทั้งสิ้น บ่มิได้เป็นคลื่นฟูขึ้นเหมือนสามัญชนทั้งปวง ๕๓) พระเศียรมีสัณฐานงามเหมือนฉัตรแก้ว ๕๔) ปริมณฑลพระนลาฏโดยกว้างยาวพอสมกัน ๕๕) พระนลาฏมีสัณฐานอันงาม ๕๖) พระโขนงมีสัณฐานอันงามดุจคันธนูอันก่งไว้ ๕๗) พระโลมาที่พระโขนงมีเส้นอันละเอียด ๕๘) เส้นพระโลมาที่พระโขนงงอกขึ้นแล้วล้มราบไปโดยลำดับ ๕๙) พระโขนงนั้นใหญ่ ๖๐) พระโขนงนั้นยาวสุดหางพระเนตร ๖๑) ผิวพระมังสะละเอียดทั่วทั้งพระกาย ๖๒) พระสรีรกายรุ่งเรืองไปด้วยสิริ ๖๓) พระสรีรกายมิได้มัวหมองผ่องใสอยู่เป็นนิตย์ ๖๔) พระสรีรกายสดชื่นดุจดวงดอกปทุมชาติ ๖๕) พระสรีรสัมผัสอ่อนนุ่มสนิท บ่มิได้กระด้างทั่วทั้งพระกาย ๖๖) กลิ่นพระกายหอมฟุ้งดุจกลิ่นสุคนธกฤษณา ๖๗) พระโลมามีเส้นเสมอกันทั้งสิ้น ๖๘) พระโลมามีเส้นละเอียดทั่วทั้งพระกาย ๖๙) ลมอัสสาสะและปัสสาสะ ลมหายพระทัยเข้าออกก็เดินละเอียด ๗๐) พระโอษฐ์มีสัณฐานอันงามดุจแย้ม ๗๑) กลิ่นพระโอษฐ์หอมดุจกลิ่นอุบล ๗๒) พระเกสาดำเป็นแสง ๗๓) กลิ่นพระเกสาหอมฟุ้ง

ขจรตลบ ๗๔) พระเกสาหอมดุจกลิ่นโกมลบุบผชาติ ๗๕) พระเกสามีสัณฐานเส้นกลมสลวยทุกเส้น ๗๖) พระเกสาดำสนิททั้งสิ้น ๗๗) พระเกสากอปรด้วยเส้นอันละเอียด ๗๘) เส้นพระเกสามิได้ยุ่งเหยิง ๗๙) เส้นพระเกสาเวียนเป็นทักขิณาวัฏทุกๆ เส้น ๘๐) วิจิตรไปด้วยระเบียบพระเกตุมาลา กล่าวคือถ่องแถวแห่งพระรัศมีอันโชตนาการขึ้น ณ เบื้องบนพระอุตมังคสิโรตม์ฯ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ๒๕๕๓: ๔๙๑-๔๙๓)

[๑๒] ไวฑูรยรัตนะ (琉璃) เสียงภาษาจีนกลางว่า "หลิวหลี" หมายถึงแก้วไพฑูรย์

[๑๓] อินทรชาละ (焰網) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เยี่ยนหวั่ง" หมายถึงข่ายของท้าวสักกะเทวราชหรือพระอินทร์ คือข่ายรัตนมณีที่ประดับในเวชยันตปราสาท แต่ละปมของข่ายประดับด้วยอัญมณีล้ำค่า ไม่อาจประมาณจำนวนได้ รัตนมณีแต่ละเม็ดสะท้อนเงาของตนและเม็ดอื่นที่เหลือทั้งหมด สะท้อนต้องกันไปไม่มีที่สิ้นสุด เปรียบเหมือนกับรัศมีแห่งพุทธะที่สะท้อนต้องกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุดไม่มีประมาณ

[๑๔] ตรีวิธานิศีล (三聚戒) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ซานจี้ว์เจี่ย" สันสกฤตคือ Tri-vidhāni śīlāni คือศีลของพระโพธิสัตว์ฝ่ายมหายาน ครอบคลุมศีลทางฝ่ายมหายานไว้ทั้งหมด ประกอบด้วย ๑) สังวรศีล (攝律儀戒) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เซ่อลี่ว์อี๋เจี่ย" สันสกฤตคือ Saṃvara-śīla คือการสลัดทิ้งอกุศลทั้งปวง รวมเอาศีลทุกระดับทุกประเภท อันเป็นเครื่องระงับความชั่วเอาไว้ เป็นศีลที่พุทธบริษัททั้ง ๗ อันได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี สิกขมานา

อุบาสก อุบาสิกานั้นยึดถือ หากแบ่งตามผู้สมาทานคือคฤหัสถ์และบรรพชิต สามารถแบ่งออกเป็น ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีลอุปสมบทเป็นต้น สังวรศีลนี้เป็นเหตุแห่งธรรมกาย เพราะธรรมกายแต่เดิมนั้นบริสุทธิ์ เนื่องจากถูกห่อหุ้มด้วยอกุศลธรรม จึงไม่อาจปรากฏ เมื่อสลัดทิ้งอกุศลทั้งปวงได้ ธรรมกายจึงสามารถปรากฏออกมา ๒) กุศลธรรมสังคหศีล (攝善法戒) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เซ่อซ่านฝ่าเจี้ย" สันสกฤตคือ Kuśala-dharma-sagrāhaka-śila คือการกระทำความดีทั้งปวง เป็นส่วนหนึ่งของศีลที่พระโพธิสัตว์ยึดถือ เช่น การประกอบกุศลกรรมทางกาย วาจา ใจเพื่อเป็นปัจจัยสู่อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ มีความพากเพียรในธรรมเป็นนิจ สักการะบูชาพระรัตนตรัย ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท สำรวมระวังอายตนะทั้ง ๖ และบำเพ็ญบารมี ๖ เป็นต้น กุศลธรรมสังคหศีลนี้เป็นเหตุแห่งสัมโภคกาย ใช้กุศลธรรมสังคหศีลในการละชั่วทำดี เป็นปัจจัยให้เกิดสัมโภคกายขึ้น ๓) สัตวารถกริยาศีล (攝眾生戒) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เซ่อจ้งเซิงเจี้ย" สันสกฤตคือ Sattvārtha-kriyā-śila คือการสร้างคุณูปการแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยใจเมตตา เป็นธรรมฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์ โพธิสัตวภูมิสูตร บรรพ ๔ อธิบายว่ามี ๑๑ ประการได้แก่ ๑) ช่วยเหลือสรรพสัตว์ในการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งปวง ๒) ช่วยเหลือสรรพสัตว์ที่เจ็บป่วย หรือกำลังจะเจ็บป่วยให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งช่วยเหลือแพทย์ผู้รักษา ๓) แสดงธรรมทั้งโลกิยธรรมและโลกุตรธรรม หรือใช้อุบายอันวิเศษช่วยสรรพสัตว์ให้เกิดปัญญา ๔) กตัญญูกตเวที ๕) ช่วยเหลือปกป้องสรรพสัตว์ให้พ้นจากความหวาดกลัวทั้งปวง หาก

มีสรรพสัตว์ต้องสูญเสียญาติหรือทรัพย์สิน สามารถสอนสั่งให้พวกเขาพ้นจากความโศกเศร้าเสียใจได้ ๖) เมื่อพบเห็นสรรพสัตว์ยากจนข้นแค้นสามารถบริจาคสิ่งของจำเป็นแก่พวกเขา ๗) ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม ๘) ใช้ปิยวาจาปลอบโยน คอยไปมาหาสู่ มอบน้ำและอาหารให้ แล้วสั่งสอนให้สละความเห็นแก่ตัว ๙) พลอยยินดีสรรเสริญผู้มีธรรมโดยแท้ ๑๐) ตำหนิผู้กระทำความผิดด้วยใจเมตตา สอนสั่งให้กลับใจ ๑๑) ใช้อภิญญาแสดงทุคติภูมิหรืออบายภูมิให้ปรากฏ ทำให้สรรพสัตว์เกรงกลัวต่อบาป น้อมนำพระธรรมคำสอนไปประพฤติปฏิบัติด้วยใจศรัทธา ตรีวิธานิศีลเป็นศีลที่บรรพชิตและพุทธบริษัทฝ่ายมหายานยึดถือกันทั่วไป ทั้งนี้บรรพชิตจะเริ่มต้นจากการสมาทานสังวรศีลก่อน คือ ศีล ๒๕๐ ข้อ ถือเป็นการสมาทานรักษาบางส่วน จากนั้นค่อยสมาทานในส่วนที่เหลือ เรียกว่าสมาทานรักษาโดยสมบูรณ์

[๑๕] กุสุมมาลา (華鬘) เสียงภาษาจีนกลางว่า "หฺวาหมาน" สันสกฤตคือ Kusumamālā คือมาลัยดอกไม้ที่นำไปคล้องไว้ที่คอ หรือประดับบนร่างกาย ถือเป็นประเพณีดั้งเดิมอย่างหนึ่งของชาวอินเดีย ทั้งนี้ห้ามพระภิกษุนำไปประดับบนร่างกาย สามารถแขวนประดับไว้ในห้องหรือนำไปสักการะพระพุทธเท่านั้น ในประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้สำหรับประดับไว้ด้านหน้าพระพุทธรูปโดยเฉพาะ หฺวาหมานโดยทั่วไปทำจากดอกไม้ ไม่เฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นดอกไม้ชนิดใด เลือกเอาดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมเป็นหลัก นอกจากนั้นยังสามารถทำขึ้นจากวัสดุอื่นเช่น หฺวาหมานแผ่นทรงกลมรีที่ทำจากโลหะสำริด ด้านบนสลักภาพดอกไม้ นก และนางอัปสร หรือหฺวาหมาน

ที่ทำจากหนังวัว ภายหลังนิยมทำขึ้นจากโลหะเป็นส่วนใหญ่

[๑๖] อบายภูมิ (惡趣) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เอ้อชี่ว์" หมายถึงทางดำเนินที่ไม่ดีมีความเดือดร้อน ที่ไปเกิดอันชั่ว หรือที่ไปเกิดของผู้ทำกรรมชั่ว แดนกำเนิดที่ไม่ดีมากไปด้วยความทุกข์ได้แก่ นรกภูมิ ดิรัจฉานภูมิ เปรตภูมิ คนไทยคุ้นเคยกับอบายภูมิ ๔ หรือ ทุคติภูมิ ๔ ซึ่งมี นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน แต่ในทางมหายานจะแบ่งเป็น อบายภูมิ ๓ และ กุศลภูมิ ๓ โดยอบายภูมิ ๓ เรียกได้อีกว่า อกุศลภูมิ ๓ หรือ ทุคติภูมิ ๓ มีนรก (地獄) เปรต (餓鬼) และเดรัจฉาน (畜生) ตรงข้ามกับกุศลคติภูมิ ๓ มี เทพ (天) มนุษย์ (人) และอสูร (阿修羅)

[๑๗] สัปตรัตนะ (七寶) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ชีเป่า" หมายถึงวัตถุล้ำค่า ๗ ชนิดทองคำ เงิน ไพฑูรย์ ไข่มุก โมรา ปะการัง และอำพัน

[๑๘] ยกตนข่มท่าน(自讚毀他)เสียงภาษาจีนกลางว่า"จื้อจั้นหุ่ยทา" หมายถึงยกตนข่มท่าน ติเตียนนินทาภิกษุอื่น ยกย่องตนเองเพื่อลาภ ไม่ว่ากระทำด้วยตนเองหรือใช้ผู้อื่นกระทำ ถือเป็นครุกาบัติ (อาบัติหนัก) ข้อที่ ๗ จากทั้งหมด ๑๐ ข้อ ซึ่งพระโพธิสัตว์ต้องแล้วจักขาดจากความเป็นพระโพธิสัตว์ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนา บังเอิญ หรือสุดวิสัยด้วย

[๑๙] ศีลอุโบสถ(八分齋戒)เสียงภาษาจีนกลางว่า "ปาเฟินไจเจี้ย" อาจเรียกได้อีกว่า "ปากวนไจเจี้ย" (八關齋戒) สันสกฤตคือ Aṣṭāṅga-samanvāgatopavāsa บาลีคือ Ahṭṭhaṅga-samannāgata uposatha หรือ Aṭṭhaṅgika uposatha คือสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้คฤหัสถ์ผู้ประสงค์จะบรรพชาชั่วคราวสมาทานรักษา โดยจะต้องมาอาศัยอยู่ที่วัดเป็นเวลาหนึ่งวันหนึ่งคืน เพื่อศึกษาวิถีของบรรพชิต "ปา"

(八) หมายถึงรักษาศีล ๘ ข้อ "กวน" (關) หมายถึงปิด "เจี้ย" (戒) ใช้สำหรับยับยั้งป้องกันความชั่ว หากสามารถสมาทานรักษาอุโบสถศีลได้ จักสามารถยับยั้งกรรมชั่วอันเกิดจากกาย วาจา และใจ ปิดประตูสู่ทุคติลงเสียได้ ศีล ๘ ข้อนี้ เจ็ดข้อแรกได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักสิ่งของที่ผู้อื่นมิได้ให้ เว้นจากการประพฤติผิดพรหมจรรย์ เว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากการฟ้อนรำขับร้อง ประโคมดนตรี และประดับร่างกายด้วยดอกไม้ของหอม เครื่องประดับ เครื่องทาเครื่องย้อม เว้นจากการนั่งนอนเหนือเตียงตั่งที่เท้าสูงเกิน ภายในมีนุ่นหรือสำลี ทั้งเจ็ดข้อนี้ถือเป็นการสำรวมกาย ส่วนข้อสุดท้ายคือวิกาลโภชนา เว้นจากการบริโภคอาหารในยามวิกาล (หลังเที่ยงถึงวันใหม่) ถือเป็นการสำรวมใจ

[๒๐]เดือนเว้นสามเดือน(復三月)เสียงภาษาจีนกลางว่า"ฟู่ซานเย่ว์" ได้แก่เดือนหนึ่ง เดือนห้า และเดือนเก้าตามปฏิทินจันทรคติ

[๒๑]พระอมิตายุสพุทธเจ้า(無量壽佛)เสียงภาษาจีนกลางว่า "อู๋เลี่ยงโซ่วฝอ" ชื่อเรียกหนึ่งของพระอมิตาพุทธเจ้า (阿彌陀佛) ผู้ทรงเป็นประธานแห่งสุขาวดีพุทธเกษตร ภาษาจีนกลางว่า "เออหมีถัวฝอ" สันสกฤตคือ Amita-buddha คำว่า "อมิตา" มีสองความหมาย ความหมายแรกคืออายุอันไม่มีประมาณ (無量壽) ภาษาจีนกลางว่า "อู๋เลี่ยงโซ่ว" สันสกฤตคือ Amitāyus ความหมายที่สองคือแสงอันไม่มีประมาณ (無量光) ภาษาจีนกลางว่า "อู๋เลี่ยงกวง" สันสกฤตคือ Amitābha ดังนั้นพระอมิตาพุทธเจ้าจึงมีชื่อเรียกอีกว่า พระอมิตายุส

พุทธเจ้า (無量壽佛) หรือพระพุทธเจ้าผู้ทรงมีอายุอันไม่มีประมาณ และพระอมิตาภพุทธเจ้า (無量光佛) หรือพระพุทธเจ้าผู้ทรงรัศมีโชติช่วงไม่มีประมาณ ตามคติวัชรยานถือว่าพระอมิตาภพุทธเจ้าเป็นนิรมาณกายของพระอมิตาพุทธเจ้า และพระอมิตายุสพุทธเจ้าเป็นสัมโภคกายของพระองค์

[๒๒] พระโพธิสัตว์แปดพระองค์(八菩薩)เสียงภาษาจีนกลางว่า "ปาผูซ่า" ประกอบด้วย พระมัญชุศรีโพธิสัตว์ (文殊師利菩薩) พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (觀世音菩薩) พระมหาสถามปราปต์โพธิสัตว์ (大勢至菩薩) พระอักษยมติโพธิสัตว์ (無盡意菩薩) พระทานรัตนศรีโพธิสัตว์ (寶檀華菩薩) พระไภษัชยราชโพธิสัตว์ (藥王菩薩) พระไภษัชยสมุทคตโพธิสัตว์ (藥上菩薩) และพระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ (彌勒菩薩)

[๒๓] จตุรทวีป (四洲) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ซื่อโจว" เป็นมุมมองทางจักรวาลวิทยาของชาวอินเดียโบราณ ซึ่งเชื่อว่าโลกหรือจักรวาลมีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยจตุรทวีป หรือมหาทวีปทั้งสี่อันได้แก่ อุตรกุรุทวีปทางทิศเหนือ บุพวิเทหทวีปทางทิศตะวันออก ชมพูทวีป (โลกของเรา) ทางทิศใต้และอมรโคยานทวีปทางทิศตะวันตก

[๒๔] กุศลกรรมบถสิบ(十善道)เสียงภาษาจีนกลางว่า"สือซั่นเต้า" หมายถึงทางแห่งกรรมดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ มี ๑๐ อย่าง แบ่งเป็นกายกรรม ๓ ได้แก่ เว้นจากทำลายชีวิต เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้ เว้นจากประพฤติผิดในกาม วจีกรรม ๔ ได้แก่ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดคำหยาบ เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ มโนกรรม

๓ ได้แก่ ไม่โลภคอยจ้องอยากได้ของเขา ไม่คิดร้ายเบียดเบียนเขา เห็นชอบตามคลองธรรม

[๒๕] สรวสัตวทุกขภินทนา(除滅一切衆生苦惱)เสียงภาษาจีนกลางว่า "ฉูเมี่ยอี๋เชี่ยจ้งเซิงขูเหน่า" เป็นสมาธิเพื่อขจัดทุกข์ภัยของสรรพสัตว์ทั้งปวงให้สิ้นไป

[๒๖] พระอุษณีษะ (肉髻) เสียงภาษาจีนกลางว่า "โร่วจี้" หมายถึงพระเศียรซึ่งมีลักษณะคล้ายผ้าโพกศีรษะ

[๒๗] ท้าวจาตุมหาราช(四大天王)เสียงภาษาจีนกลางว่า"ซื่อต้าเทียนหวัง" ได้แก่ ๑) ท้าวธตรฐ จอมภูตหรือจอมคนธรรพ์ รักษาโลกด้านทิศบูรพาหรือทิศตะวันออก ๒)ท้าววิรุฬหก จอมเทวดาหรือจอมกุมภัณฑ์ รักษาโลกด้านทิศทักษิณหรือทิศใต้ ๓) ท้าววิรูปักษ์ จอมนาค รักษาโลกด้านทิศประจิมหรือทิศตะวันตก ๔) ท้าวกุเวร จอมยักษ์ รักษาโลกด้านทิศอุดรหรือทิศเหนือ นิยมเรียกว่า "จตุโลกบาล" หรือ "จัตุโลกบาล" ก็ว่า

[๒๘] พระโพธิสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่บรรลุภูมิธรรมขั้นแรก (未登地諸菩薩)เสียงภาษาจีนกลางว่า"เว่ยเติงตี้จูผูซ่า" ลำดับการบรรลุธรรมของพระโพธิสัตว์มีทั้งหมด ๑๐ ขั้น เรียกว่า "ทศภูมิ" หรือ "โพธิสัตว์ทศภูมิ"(十地)การบรรลุภูมิธรรมขั้นแรกของพระโพธิสัตว์ภาษาจีนเรียกว่า "登地"(เติงตี้) เติง (登) แปลว่าขึ้น (การเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง) ตี้ (地) แปลว่าแผ่นดิน ในที่นี้หมายถึงลำดับขั้น ตามคติของนิกายเทียนไถ การบรรลุภูมิธรรมขั้นแรกของพระโพธิสัตว์นั้น จะต้องใช้เวลาในการบำเพ็ญเพียรหนึ่งอสงไขยกัป (๔ อสงขัยกัปรวมเป็น ๑ มหากัป

มหากัปคือกำหนดอายุของโลก หมายถึงสกลพิภพ) และจากภูมิธรรมขั้นที่ ๑ ไปถึงขั้นที่ ๑๐ นั้นจะต้องใช้เวลาสองอสงไขยกัป ภูมิธรรมขั้นแรก หรือประมุทิตาภูมิ (歡喜地) เป็นภูมิธรรมที่พระโพธิสัตว์ปราโมทย์ยินดีที่มีดวงตาเห็นธรรมบ้างแล้ว และมีความยินดีในความไร้ทุกข์ของสรรพสัตว์ ภูมินี้บำเพ็ญหนักในทานบารมี

[๒๙] พระปริตราณะโพธิสัตว์ (救脫菩薩) เสียงภาษาจีนกลางว่า "จิ้วทัวผูซ่า" สันสกฤตคือ Paritrāṇa เป็นพระโพธิสัตว์ในฝ่ายมหายาน พระโพธิสัตว์องค์นี้จะคอยช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ พ้นจากเคราะห์ภัยทั้งปวง

[๓๐] สหเทวะ (俱生神) เสียงภาษาจีนกลางว่า "จี้ว์เซิงเสิน" สันสกฤตคือ Saha-deva ถือเป็นเทวดาจำพวกหนึ่ง มี ๒ องค์ เป็นบุรุษองค์หนึ่งและสตรีองค์หนึ่ง ประทับอยู่บนไหล่ทั้งสองข้างของมนุษย์ เทพบุรุษจะประทับอยู่บนไหล่ซ้าย ทำหน้าที่จดบันทึกกรรมดี เทพสตรีจะประทับอยู่บนไหล่ขวา ทำหน้าที่จดบันทึกกรรมชั่ว เมื่อบุคคลนั้นตายไปจะนำกรรมดีและกรรมชั่วที่เขาได้ประกอบไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่รายงานต่อพญายมราช

[๓๑] ประทีปเจ็ดชั้น (七層之燈) หรือประทีปวงล้อเจ็ดชั้น (七層輪燈) ตามคติวัชรยาน คือประทีปรูปวงล้อ ๗ ชั้น แต่ละชั้นประกอบด้วยประทีป ๗ ดวง รวมทั้งหมดเป็น ๔๙ ดวง ใช้สำหรับสักการะบูชาไภษัชยคุรุตถาคต เพื่อยืดอายุขัย

[๓๒] ธงศักดิ์สิทธิ์ต่อชะตาห้าสี (五色續命神幡) คือธงศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้สักการะบูชาไภษัชยคุรุตถาคต เพื่อยืดอายุขัย

๓๓ พระพุทธรูปแทนตถาคตเจ้าพระองค์นั้นจำนวน ๗ องค์(如來形像七軀)เสียงภาษาจีนกลางว่า"หรูไหลสิงเซี่ยงชีชีว์"หมายถึงไภษัชยคุรุตถาคต หรือพระพุทธเจ้าแห่งการแพทย์ซึ่งมีทั้งหมด ๗ พระองค์ ได้แก่ สุนามยศศิริราชาตถาคต(善名稱吉祥王如來)รัตนจันทรปรัชญาประภาศัพทศวรราชาตถาคต (寶月智嚴光音自在王如來) สุวรรณรัตนประภามัญชุจริยาสิทธิตถาคต (金色寶光妙行成就如來) อโศกาวิชยศิริตถาคต (無憂最勝吉祥如來) ธรรมสาครครชิตศัพทตถาคต(法海雷音如來)ธรรมสาครชยะปรัชญาอภิญญากรีฑาตถาคต (法海勝慧遊戲神通如來) ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคต (藥師琉璃光如來) พระพุทธเจ้าทั้ง ๗ พระองค์นี้ประทับอยู่ยังโลกธาตุนับจากโลกธาตุแห่งนี้ไปทางบูรพาทิศ ผ่านพุทธเกษตรนับจำนวนได้เท่ากับเม็ดทรายในคงคานที่ ๔ สาย ไปจนถึง ๑๐ สายรวมกัน พระพุทธเจ้าทั้ง ๗ พระองค์นี้ต่างทรงมีปณิธานในการช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ภัย กระนั้นไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับแปลโดยติปิฎกาจารย์เสวียนจั้งนี้กล่าวถึงพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าแห่งบูรพาทิศเพียงพระองค์เดียว คือไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยตถาคต ไม่ได้กล่าวถึงพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าทั้ง ๗ พระองค์ ด้วยเหตุนี้จึงมีการถกเถียงกันในวงวิชาการมาแต่อดีตว่าพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าทั้ง ๗ พระองค์นั้นอาจจะเป็นพระพุทธเจ้าคนละองค์กัน หรือเป็นเพียงพระนามที่แผกออกไปหรือสถานะที่แตกต่างไปของพระไภษัชยคุรุตถาคตเจ้าเพียงองค์เดียว

๓๔ อุปัจเฉทกมรณะ (横死) เสียงภาษาจีนกลางว่า "เหิงสื่อ" หมายถึงการตายโดยมีอำนาจของกรรมที่มีกำลังมากได้มาตัดรอน เช่น การตายโดยอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นการตายเมื่อยังไม่หมดอายุขัย หรือที่เรียกว่า "อกาลมรณะ"

๓๕ อนันตริยกรรม (不孝五逆) เสียงภาษาจีนกลางว่า "ปู้เซี่ยว อู่นี่" หมายถึงกรรมหนักที่สุดฝ่ายบาปอกุศล ซึ่งให้ผลรุนแรงต่อเนื่องไป โดยไม่มีกรรมอื่นจะมากั้นหรือคั่นได้ ได้แก่ ๑) มาตุฆาต (ฆ่ามารดา) ๒) ปิตุฆาต (ฆ่าบิดา) ๓) อรหันตฆาต (ฆ่าพระอรหันต์) ๔) โลหิตุปบาท (ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงพระโลหิตห้อขึ้นไป) ๕) สังฆเภท (ยังสงฆ์ให้แตกกัน ทำลายสงฆ์)

บรรณานุกรม

慈怡，永本. (2014). 佛光大辭典（增订一版）. 高雄：佛光文化.

太虛法師. (2019). 藥師經講記. 上海：上海古籍出版社.

星雲大師. (1995). 佛教叢書之二：經典. 高雄：佛光.

許穎. (2009). 地藏經·藥師經. 北京：中華書局.

玄奘. (2020). 藥師琉璃光如來本願功德經-T0450. CBETA 電子佛典集成.

王飛朋. (2017). "《藥師經》真僞問題新論" 載四川大學學報 2017. 年第一期。

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (๒๕๔๘). ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสตถาคตสูตร. กรุงเทพ: ส่องศยาม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๕๓). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๑๘). มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (๒๕๕๓). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ ๑๔). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) .

วิศวภัทร มณีปัทมเกตุ. (๒๕๔๔). พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสสัปตพุทธปูรวปณิธานวิเศษสูตร. กรุงเทพ: ส่องศยาม.

วิศวภัทร มณีปัทมเกตุ. (๒๕๔๔). พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสสัปตพุทธปูรวปณิธานวิเศษสูตร. กรุงเทพ: คณะศึกษา ปฏิบัติ เผยแผ่ธรรมหมื่นคุณธรรมสถานและสาธุชนผู้มีจิตศรัทธา.

วิศวภัทร มณีปัทมเกตุ.(๒๕๖๑). ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาตถาคตปูรวปณิธานสูตร. https://mahayanathai.org/2019/09/18/prasutra004/. (เข้าถึงเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๔)

สถิตย์ ไชยปัญญา. (๒๕๕๕). ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภะราชะสูตร. กรุงเทพฯ: ต้นน้ำ.

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. (๒๕๔๘). พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสูตร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพันดารา.

อภิชัย โพธิประสิทธิ์ศาสต์. (๒๕๕๑). พระพุทธศาสนามหายาน. กรุงเทพ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำตาม

จุดเริ่มต้นในการแปลไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรนี้ เกิดขึ้นเมื่อปลายปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาอานนท์ อานนฺโท แห่งวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เชิญผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ์และผู้แปลทั้งสองมาร่วมเป็นคณะกรรมการในศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ไทย-จีน ซึ่งก่อตั้งโดยพระธรรมาจารย์ซินติ้ง (心定和尚) มูลนิธิพุทธรังษี สถาบันพุทธศาสนาเถรวาท-มหายาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ์ และผู้แปลทั้งสองมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่เป็นทุนเดิมและมีใจรักในการแปลอยู่แล้ว จึงตอบรับในทันทีด้วยความยินดียิ่ง เมื่อได้มีการคัดเลือกคัมภีร์ชุดแรกที่จะแปลเผยแพร่ ผู้แปลทั้งสองได้ขอรับแปลคัมภีร์พระสัทธรรมปุณฑรีกสูตร อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์สมันตมุขปริวรรตกับไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรมา เพราะเห็นว่าเป็นคัมภีร์สำคัญที่แพร่หลายมาก

ในการแปลครั้งนี้ ผู้แปลได้ยึดตามต้นฉบับภาษาจีนโดยเคร่งครัด ไม่พยายามตีความเกินไปในตัวบท เพราะงานแปลคัมภีร์เป็นงานสำคัญในพระศาสนา หากแปลเกินเลยหรือขาดไป จะทำให้ความหมาย

ผิดเพี้ยนและเป็นที่เสียหายได้ ด้วยคำนึงถึงความสะดวกของสาธุชนยุคปัจจุบัน จึงพยายามใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย จัดทำเชิงอรรถอธิบายในส่วนที่เห็นว่าจำเป็น และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อ่าน จึงได้เขียนอธิบายความเป็นมาของคัมภีร์ คัมภีร์ฉบับต่างๆ และฉบับแปลไทยไว้ก่อนเนื้อหาคัมภีร์ ท้ายเนื้อหาคัมภีร์ยังได้จัดทำคำอธิบายเนื้อหาและอิทธิพลไว้ด้วย หวังว่าจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรได้ง่ายขึ้น

ประเด็นหนึ่งที่พึงกล่าวไว้คือ เนื่องจากเป็นการแปลจากฉบับภาษาจีน จึงอาจมีบางตอนแตกต่างจากฉบับภาษาสันสกฤต หากมีที่ใดต่างหรืออาจตีความได้ต่างกัน ผู้แปลยึดตามฉบับภาษาจีนเป็นสำคัญ ผู้สนใจสามารถศึกษาฉบับที่แปลจากสันสกฤตเพิ่มเติม

หากไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตรฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ใด ขอความกรุณาท่านผู้รู้และญาติธรรมทั้งหลายช่วยชี้แนะด้วย ผู้แปลทั้งสองขอน้อมรับไปปรับปรุงแก้ไขและจักได้นำไปพัฒนางานแปลเพื่อพระศาสนาในวันข้างหน้าต่อไป ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

เกวลี เพชราทิพย์

กนกพร นุ่มทอง



. **พระธรรมาจารย์ซินติ้ง** (心定和尚)

- ประธานมูลนิธิพุทธรังษี (佛光山泰華寺住持)
- ผู้ก่อตั้งศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน
- อดีตเจ้าอาวาสวัดฝอกวงซัน ไต้หวัน



ประวัติผู้แปล : ผศ.ดร.เกวลี เพชราทิพย์ (李毓賢)
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษา : ๒๕๔๕-๒๕๔๙ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน
เกียรตินิยมอันดับ ๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๕๕๐-๒๕๕๒ M.A. (Chinese Philology) Zhejiang University สาธารณรัฐประชาชนจีน
๒๕๕๓-๒๕๕๗ Ph.D. (Chinese Philosophy : Religious Studies) Nanjing University สาธารณรัฐประชาชนจีน



ประวัติผู้แปล : รศ.ดร.กนกพร นุ่มทอง (吳瓊)
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การศึกษา : ๒๕๓๕-๒๕๓๘ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน
เกียรตินิยมอันดับ ๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๕๓๙-๒๕๔๒ M.A. (Classical Chinese Literature) Peking University สาธารณรัฐประชาชนจีน
๒๕๔๔-๒๕๔๗ Ph.D. (Classical Chinese Literature) Nanjing University สาธารณรัฐประชาชนจีน

TCBT003

藥師琉璃光如來本願功德經 ไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาสยปูรวปณิธานสูตร



ศูนย์การแปลคัมภีร์พุทธศาสตร์ ไทย-จีน

ต้นฉบับจีน : พระถังซำจั๋ง แปลไทย : เกวลี เพชราทิพย์ กนกพร นุ่มทอง